

NİJERYA HEDEF PAZAR ÜLKE ANALİZİ

İçindekiler

Tablolar.....	2
Simge ve Kısaltmalar	3
1. Nijerya ile İlgili Genel Bilgiler	5
2. Nijerya ile İlgili Makroekonomik Göstergeler.....	5
2.1. Nijerya'nın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyüme Oranı ve Nüfusu	5
2.2. Nijerya'nın Dış Ticareti	6
2.2.1. Nijerya'nın Dünya İle Dış Ticareti	7
2.2.2. Nijerya'nın Türkiye İle Dış Ticareti.....	13
3. Nijerya ile Türkiye Arasındaki Ticaretin 2018 "TradeMap" Verileri ile RCA Analizi.....	22
3.1. Çalışmanın Metodolojisi	22
3.2. RCA Analizi İle Elde Edilen Bulgular	24
4. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Tarife ve Tarife Dışı Engeller.....	37
4.1. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Tarifeler (Gümrük Vergileri)	40
4.2. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Tarife Dışı Engeller	43
Sonuç ve öneriler.....	47
Kaynakça.....	50

Tablolar

Tablo 1. Nijerya İle İlgili Faydalı Bilgiler	5
Tablo 2. Nijerya'nın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyügelismekte olan ülkeler arasında dikkat çeken bir me Oranı ve Nüfusu	6
Tablo 3. Yıllara Göre Nijerya'nın Dış Ticareti	6
Tablo 4. Nijerya'nın İthalat Yaptığı Ülkeler (2018)	7
Tablo 5. Nijerya'nın 2009-2018 Döneminde En Çok İthalat Yaptığı İlk 10 Ülke	9
Tablo 6. Nijerya'nın Dünyadan İthal Ettiği Ürünler (2018)	9
Tablo 7. Nijerya'nın Dünyadan En Çok İthalat Yaptığı İlk 10 Ürün (6'lı GTİP kod)	10
Tablo 8. Tablo 7'de Yer Alan 6'lı GTİP Kodlu Ürünlerin Açıklamaları	10
Tablo 9. Nijerya'nın Dünyadan Yaptığı İthalatın TİM Sektör Sınıflamasına Göre Dağılımı (2018, milyon \$)	11
Tablo 10. Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına (BEC) Göre Nijerya'nın Dış Ticareti (2018, milyon \$)	13
Tablo 11. Nijerya'nın Yıllara Göre Türkiye'den Yaptığı İthalat	13
Tablo 12. Nijerya, Türkiye ve Dünya Ticaretine Genel Bakış	14
Tablo 13. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünler (2018)	15
Tablo 14. Nijerya'nın 2009-2018 Döneminde Türkiye'den En Çok İthalatını Yaptığı İlk 10 Ürün (6'lı GTİP Kod)	15
Tablo 15. Tablo 14'te yer alan 6'lı GTİP kodlu ürünlerin açıklamaları	16
Tablo 16. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünlerin Sektörel Dağılımı (2018, 1.000 \$)	18
Tablo 17. Yıllara Göre Nijerya'ya İhracat Yapan Firmaların Analizi	19
Tablo 18. 2003-2018 Döneminde Nijerya'ya İhracat Yapan Firmaların Kaç Yıl İhracat Yaptıklarını Gösterir Liste	20
Tablo 19. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Etmediği Türkiye'nin Dünyaya İhraç Ettiği 2.237 Ürünün Sektörel Dağılımı (2018, milyon \$)	21
Tablo 20. Nijerya'nın Dünyadan Yaptığı İthalatın ve Türkiye'den Yaptığı 1.009 Ürünün İthalatının Dünyadan Yaptığı İthalat İçindeki Payın Aralığına Göre Kırılımı (milyar \$)	25
Tablo 21. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Edebileceği Ürünlerin Analizi (2018)	26
Tablo 22. Nijerya'nın Dünyadan Ve Türkiye'den İthalatının RCA Analizine Göre Kırılımı (milyar \$)	28
Tablo 23. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu Ancak Nijerya pazarında Hiç Yer Almadığı 805 Ürünün Sektörel Dağılımı ve Nijerya'nın Dünyadan Yaptığı İthalat (2018, milyar \$)	30
Tablo 24. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %0-1 Aralığında Olan 153 Ürünün Sektörel Dağılımı (2018)	32
Tablo 25. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %1-5 Aralığında Olan 139 Ürünün Sektörel Dağılımı (2018)	34
Tablo 26. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %5'den Büyük Olan 445 Ürünün Sektörel Dağılımı (milyon \$)	36
Tablo 27. Dünyadan Yapılan İthalatta Nijerya'nın Uyguladığı Gümrük Vergisi Oranlarına Göre 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayılarının Dağılımı (2016)	37
Tablo 28. Nijerya'nın İthalatda Uyguladığı Tarife Dışı Engellerin Sektöre Göre Oranı	38
Tablo 29. Tarife Dışı Engellere Göre Oranı Nijerya'nın İthalatda Uyguladığı NTM Oranları	39
Tablo 30. Nijerya'nın Dünyadan İthal Ettiği Ürünlere Uyguladığı NTM'nin Geçerli Olduğu 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı (2013 yılı)	40
Tablo 31. Nijerya'nın Türkiye'den Yaptığı İthalatta Uygulanan Gümrük Vergisi Oranlarına Göre 6'lı Gtip Kodlu Ürün Sayılarının Dağılımı	41
Tablo 32. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Tariflerin (Gümrük Vergileri) Sektörel Ortalaması	42
Tablo 33. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünlere Uyguladığı NTM'nin Geçerli Olduğu 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı (2013 yılı)	43
Tablo 34. Nijerya'nın Türkiye'ye karşı uyguladığı NTM'lerin TİM sınıflamasına göre geçerli olduğu sektör sayısı	44
Tablo 35. Nijerya'nın Türkiye'ye karşı TİM sınıflamasına göre sektörlere uyguladığı NTM sayıları	45
Tablo 36. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı 97 Tarife Dışı Engelin Adetsel Dağılımı	46

Simge ve Kısaltmalar

Ş:	ABD doları
AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
BM:	Birleşmiş Milletler
DTÖ:	Dünya Ticaret Örgütü (WTO)
DYY:	Doğrudan Yabancı Yatırım
ECOWAS:	Economic Community of West African States (Batı Afrika Devletleri Ekonomi Topluluğu)
FTA:	Free Trade Agreement (Serbest Ticaret Anlaşması, STA)
GSTP:	Global System of Trade Preferences among Developing Countries (Gelişmekte Olan Ülkeler arasında Küresel Ticaret Tercihleri Sistemi)
GSYH:	Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
GTİP:	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon
HS:	Harmonized System (Armonize Sistem/ GTİP)
IMF:	Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
ITC:	International Trade Centre (Uluslararası Ticaret Merkezi)
KBDMG:	Kişi Başına Düşen Milli Gelir
NTM:	Tarife Dışı Engel (Non-Tariff Measure)
SPS:	Sihhi ve bitki sağlığı önlemleri (Sanitary and phytosanitary measures)
TİM:	Türkiye İhracatçılar Meclisi
T.C.:	Türkiye Cumhuriyeti
TBTs:	Ticarette teknik engeller (Technical barriers to trade)
TOBB:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TR:	Türkiye
UNCTAD:	United Nations Conference on Trade and Development (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı)
UNSD:	Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü
WAEMU:	The West African Economic and Monetary Union (Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği)
WITS:	Dünya Entegre Ticaret Çözümü

1. Nijerya ile İlgili Genel Bilgiler

Tablo 1'de ihracatçılarımız için Nijerya ile ilgili faydalı olabileceği düşünülen bazı bilgiler görülmektedir.

Tablo 1. Nijerya İle İlgili Faydalı Bilgiler

Ülke Adı	Nijerya Federal Cumhuriyeti
Yönetim Biçimi	Cumhuriyet
Başkent	Abuja
Resmi Dili	İngilizce
Devlet Başkanı	Muhammed Buhari (29 Mayıs 2015)
Başlıca Önemli Şehirler	Lagos, Kano, Ibadan, Kaduna.
Plaka Kodu	Wan
Telefon Kodu	(+) 234
Türkiye'nin Nijerya Büyükelçisi	Ahmet Melih Ulueren / embassy.abuja@mfa.gov.tr
Nijerya'nın Türkiye Büyükelçisi	Iyasu Audu Paragalda / info@embassynigeriatrkey.com

Kaynak: (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020)

Nijerya'da 11 eyalet bulunmaktadır. Bunlar; Akwa Ibom, Bayelsa, Cross River, Delta, Kaduna, Kano, Ogun, Osun, Oyo, Rivers ve Zamfara. En çok nüfusa sahip şehirler sırası ile Kano, Lagos ve Kaduna'dır. Yurtdışında 125 ülkede 266¹ şehirde 267 havalimanına (destinasyon) uçuş düzenleyen THY, Nijerya'da Abuja, Lagos, Kano ve Port Harcourt havalimanlarına direkt uçuş gerçekleştirmektedir (Türk Hava Yolları (THY), 2020).

2. Nijerya ile İlgili Makroekonomik Göstergeler

2.1. Nijerya'nın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyüme Oranı ve Nüfusu

Tablo 2'de Nijerya'nın Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH), Kişi Başına Düşen Milli Gelir (KBDMG), GSYH Büyüme Oranı ve nüfus gibi makroekonomik göstergelerinde 2018 yılı verileri ile 2019-2024 yılları arasındaki IMF projeksiyonları görülmektedir.

Nijerya 2018 yılında 398 milyar dolar GSYH'ye sahip iken 2024 yılında milli gelirin 762 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir. Nijerya 2018 yılında 36,5 milyar dolarlık ithalat yaparken 2024 yılında ise ithalatın 80,8 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir. Nijerya 2018 yılında 52,9 milyar dolarlık ihracat yaparken 2024 yılında ise ihracatın 80,3 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir.

Nijerya'nın kişi başına düşen milli geliri 2018 yılında 2.032 dolar iken 2024 yılında ise KBDMG'nin 3.346 dolara yükselmesi beklenmektedir. 2019-2024 yılları arasında KBDMG'nin her yıl artış yaşayacağı öngörülmektedir. 2023 yılında Nijerya'nın Kişi Başına Düşen GSYH'sinin 3.000 doları ilk kez aşacağı görülmektedir, büyüme oranının ise ortalama %2-2,5 düzeyinde olması beklenmektedir. GSYH'nin ise 2024 yılında 762 milyar dolara yükselmesi beklenmesine rağmen, yine de Nijerya'nın yakın tarihte yüksek gelirli bir ülke haline gelmesi beklenmemektedir. Nijerya yaklaşık 200 milyonluk nüfusu, artan işgücü sayısı (5-64 yaş grubu nüfus), artan genç nüfusu (15-24 yaş grubu nüfus) ve yükselen kişi başına düşen milli gelir ile Türk ihracatçıları için orta gelirli ülkeler arasında dikkat çeken bir pazardır.

¹ THY, yurtiçinde 50 şehir, Avrupa'da 43 ülkede 115 şehir, Afrika'da 38 ülkede 59 şehir, Orta Doğu'da 13 ülkede 35 şehir, Uzak Doğu'da 22 ülkede 38 şehir, Amerika kıtasında 9 ülkede 19 şehir olmak üzere toplamda 126 ülkede 316 şehir 319 destinasyona uçmaktadır.

Tablo 2. Nijerya'nın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyügelismekte olan ülkeler arasında dikkat çeken bir me Oranı ve Nüfusu

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
GSYH (milyar \$)	398,186	446,543	494,83	550,07	613,394	683,205	762,016
GSYH Büyüme Oranı	1,9	2,3	2,5	2,5	2,7	2,6	2,6
Kişi Başına Düşen GSYH (\$)	2.032,86	2.222,01	2.400,46	2.602,02	2.830	3.074,98	3.346,39
Mal İthalatı (milyar \$)	36,46	48,86	56,78	62,62	73,44	77,79	80,84
Mal İthalatında Büyüme Oranı	12,40%	7,91%	5,85%	10,81%	4,35%	3,05%	12,40%
Mal İhracatı (milyar \$)	52,91	49,41	58,24	62,87	75,62	77,80	80,30
Mal İhracatında Büyüme Oranı	-3,51%	8,84%	4,62%	12,75%	2,18%	2,51%	-3,51%
Nüfus (1.000)	195.875	200.964	206.140	211.401	216.747	222.182	227.713

Kaynak: (Uluslararası Para Fonu (IMF), 2020)

2.2. Nijerya'nın Dış Ticareti

Tablo 3'te 2009-2018 yılları arasında Nijerya'nın dış ticareti (ihracat-ithalat), dış ticaret dengesi ve ticari dışa açıklık endeks değerleri² görülmektedir. Nijerya 2009 yılında 49,9 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken 33,9 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Dış ticaret 2009 yılında 16 milyar dolarlık fazla vermiştir. Nijerya 2018 yılında 52,9 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken 36,5 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Ülke 2009-2018 arasında 2016 yılı dışında dış ticaret fazlası vermiştir. Dış ticaret fazlası 2012 yılında 107,3 milyar \$ ile zirveye ulaşmıştır. Ticari dışa açıklık (bağımlılık) endeksi incelendiğinde ise ekonomideki gelişmelere bağlı bu endeks değerinde de inişli çıkışlı bir seyir izlendiği görülmektedir.

Tablo 3. Yıllara Göre Nijerya'nın Dış Ticareti

Yıl	İhracat (milyar \$)	İthalat (milyar \$)	Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	Toplam Dış Ticaret (milyar \$)	Milli Gelir (milyar \$)	Toplam Dış Ticaretin Milli Gelire Oranı (Ticari Dışa Açıklık Endeksi)
2009	49,94	33,91	16,03	83,84	297,46	28,2%
2010	86,57	44,24	42,33	130,80	369,06	35,4%
2011	125,64	63,97	61,67	189,61	414,10	45,8%
2012	143,15	35,87	107,28	179,02	460,95	38,8%
2013	89,48	44,03	45,45	133,51	514,97	25,9%
2014	99,24	44,64	54,60	143,88	568,50	25,3%
2015	48,43	33,83	14,60	82,26	493,84	16,7%
2016	32,88	35,19	-2,31	68,08	405,44	16,8%
2017	40,72	28,92	11,81	69,64	376,36	18,5%
2018	52,91	36,46	16,45	89,37	397,27	22,5%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve (Uluslararası Para Fonu (IMF), 2020)

² Dış ticaret dengesinin pozitif olması ihracatın ithalattan fazla olduğunu bir başka ifade ile dış ticaretin fazla verdiğini ifade ederken negatif olması ihracatın ithalattan az olduğunu bir başka ifade ile dış ticaretin açık verdiğini ifade etmektedir. Ticari dışa açıklık endeksi ülkenin ithalat ve ihracattan oluşan toplam dış ticaretinin milli gelirine oranı ile hesaplanır. Endeks değeri ne kadar büyükse ülke ticari olarak daha çok dışa açıktır anlamına gelmektedir.

Nijerya'nın 2018 yılında ithalat yaptığı ülkelerin ortalama uzaklıkları incelendiğinde, ortalama 7.880 km uzaklıktaki ülkelere ithalat yaptığı görülmektedir. Nijerya'nın km başına yaptığı 4,6 milyon dolarlık ithalat ile km başına ithalatta en çok ithalat yapan 80. ülke olduğu tespit edilmiştir. Dünyada en çok ithalat yapan ABD'nin 2,6 trilyon dolarlık ithalatını ortalama 7.788 km'den yaptığı ve km başına 335,4 milyon dolarlık ithalat ile km başına ithalatta en çok ithalat yapan 3. ülke olduğu görülmektedir. Dünyada en çok ithalat yapan ikinci ülke olan Çin'in 2,1 trilyon dolarlık ithalatını ortalama 6.326 km'den yaptığı ve km başına 337,5 milyon dolarlık ithalat ile km başına ithalatta en çok ithalat yapan 2. ülke olduğu görülmektedir. Dünyada en çok ithalat yapan üçüncü ülke olan Almanya'nın ise 1,3 trilyon dolarlık ithalatını ortalama 3.230 km'den yaptığı ve km başına 398,6 milyon dolarlık ithalat ile km başına ithalatta en çok ithalat yapan ülke olduğu görülmektedir.

2.2.1. Nijerya'nın Dünya İle Dış Ticareti

Tablo 4'de 2018 yılında Nijerya'nın ithalatının ülkelere göre dağılımı görülmektedir. Nijerya Çin'den 2018 yılında 7,1 milyar dolarlık ithalat yaparken bu ülkenin toplam ithalat içindeki payı %19,4 olmuştur. Çin'i 2018 yılında 4,2 milyar dolarlık ithalat yapılan Hollanda izlerken bu ülkenin toplam ithalat içindeki payı ise %11,4 olmuştur. Nijerya 2018 yılında Türkiye'den 310,7 milyon dolarlık ithalat yaparken Türkiye Nijerya'nın en çok ithalat yaptığı 22. ülke olmuştur. Türkiye'nin Nijerya'nın toplam ithalatı içindeki payı ise %0,85 olmuştur. Nijerya ithalatının yaklaşık %30,8'ini Çin ve Hollanda'dan yaparken ilk beş ülkeden yapılan ithalat ise toplam ithalatın %57,4'ünü oluşturmaktadır. İlk 10 ülkenin Nijerya'nın ithalatının %73,1'ini oluşturduğu görülmektedir. Bu da Nijerya'nın ithalatında yüksek bir yoğunlaşma olduğunu ve ithalatın belli başlı ülkelere yapıldığını göstermektedir.

Tablo 4. Nijerya'nın İthalat Yaptığı Ülkeler (2018)

Sıra	Ülke	İthalat (1.000 \$)	%
1	Çin	7.076.767	19,4%
2	Hollanda	4.159.007	11,4%
3	Güney Kore	3.945.639	10,8%
4	Belçika	3.083.338	8,5%
5	ABD	2.678.076	7,3%
6	Hindistan	1.907.305	5,2%
7	Fransa	1.047.719	2,9%
8	Almanya	990.668	2,7%
9	Birleşik Krallık	920.503	2,5%
10	Rusya	861.455	2,4%
	Diğer Ülkeler	9.789.749	26,9%
	Toplam İthalat	36.460.226	100,0%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 5'te son 10 yılda Nijerya'nın en fazla ithalat yaptığı ilk 10 ülke görülmektedir. 2009- 2018 döneminde 8 yıl Çin Nijerya'nın en fazla ithalat yaptığı ülke olurken 2010 ve 2011 yıllarında ABD Nijerya'nın en fazla ithalat yaptığı ülke olmuştur. Nijerya'nın en çok ithalat yaptığı ilk 10 ülke sıralamasında 20 farklı ülke yer alırken Nijerya'nın en çok ithalat yaptığı ilk 10 ülke sıralamasında ABD, Belçika, Çin ve Hindistan'ın 10 yıl boyunca sürekli sıralamaya girdiği görülmektedir. Bu ülkeler dışında İngiltere 9 yıl, Almanya ve Brezilya 8 yıl, Hollanda 7 yıl, İtalya 6 yıl, Güney Kore ve Antigua ve Barbuda ise 3 yıl Nijerya'nın en çok ithalat yaptığı ilk 10 ülke sıralamasında yer almıştır.

Tablo 6'da 2018 yılında Nijerya'nın dünyadan en fazla ithalat yaptığı ilk 10 6'lı GTİP kodlu ürün ve bu ürünlerin Nijerya'nın ithalatındaki payları görülmektedir. Nijerya'nın 2018 yılında ilk 10 üründe yaptığı ithalat yaklaşık 17,1 milyar dolar olurken ilk üç ürün toplam ithalatın %39,8'ini ilk 5 ürün toplam ithalatın %23,3'ünü ilk 10 ürün ise toplam ithalatın %43,5'ini oluşturmaktadır. Bu da Nijerya'nın ithalatında nispeten yoğunlaşma olduğunu göstermektedir. Nijerya 2018 yılında en çok ithalatı 8,2 milyar dolar ile 271011 "Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol

veya bitümenli yağ oranı ≥ 90)” GTİP kodlu üründe yaparken bu ürünün toplam ithalat içindeki payı %22,4 olmuştur. Bu ürünü 3,3 milyar dolarlık ithalat ve %8,9’luk pay ile 890520 “Yüzer/dalabilen sondaj ve üretim platformları” GTİP kodlu ürün ile 2,4 milyar dolarlık ithalat ve %6,5’lik pay ile 271019 “Diğer Yağlar ve Müstahzarlar” GTİP kodlu ürünlerin izlediği görülmektedir. Nijerya’nın ithalatında petrol ve doğalgaz gibi kaynakların büyük bir yer tuttuğu görülmektedir. Yine Nijerya’nın gıda ürünlerinde ithalatı da dikkat çekicidir.

Tablo 5. Nijerya'nın 2009-2018 Döneminde En Çok İthalat Yaptığı İlk 10 Ülke

Sıra	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	Çin	ABD	ABD	Çin	Çin	Çin	Çin	Çin	Çin	Çin
2	Arnavutluk	Çin	Çin	ABD	ABD	ABD	ABD	Hollanda	Belçika	Hollanda
3	ABD	Fransa	An. & B.	Hindistan	Belirlenemeyen	Belçika	Belçika	Belçika	Hollanda	G. Kore
4	Fransa	An. & B.	Brezilya	Brezilya	Hollanda	Hollanda	Hollanda	ABD	ABD	Belçika
5	Belçika	Hindistan	Almanya	İngiltere	İngiltere	Hindistan	Hindistan	Hindistan	Hindistan	ABD
6	Belize	İtalya	Japan	Belçika	Belçika	İngiltere	İngiltere	İngiltere	Almanya	Hindistan
7	İngiltere	BAE	Fransa	Japan	Hindistan	Almanya	Almanya	Fransa	İngiltere	Fransa
8	An. & B.	Belçika	Hindistan	Almanya	Nijer	G. Kore	Fildişi Sah.	Almanya	Fransa	Almanya
9	Hindistan	Brezilya	Belçika	İtalya	Almanya	Brezilya	Brezilya	Brezilya	İtalya	İngiltere
10	Brezilya	İngiltere	İtalya	Fransa	Güney Kore	Fransa	Fransa	BAE	Brezilya	Rusya

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020), * An. & B.: Antigua ve Barbuda

Tablo 6. Nijerya'nın Dünyadan İthal Ettiği Ürünler (2018)

Sıra	Ürün Açıklaması	İthalat (1.000 \$)	İthalatta Oranı
1	Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol veya bitümenli yağ oranı >=%90)	8.179.142	22,4%
2	Yüzer/dalabilen sondaj ve üretim platformları	3.262.535	8,9%
3	Diğer yağlar ve müstahzarlar	2.374.671	6,5%
4	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (silindir hacmi>2500cm3)	699.868	1,9%
5	Makarnalık buğday (durum buğdayı); tohumluk olmayan	639.574	1,8%
6	Motosiklet; içten yanmalı pistonlu (50cm3<silindir hacmi<250cm3)	573.790	1,6%
7	Makarnalık buğday (durum buğdayı); tohumluk	480.744	1,3%
8	Diğer kamış şekeri	443.491	1,2%
9	Zararlı bitkileri yok edici, sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	259.669	0,7%
10	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	226.848	0,6%
	İlk 10 Ürünün Toplamı	17.140.332	47,0%
	Toplam İthalat	36.460.226	100%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 7'de son 10 yılda Nijerya'nın en fazla ithalat yaptığı ilk 10 ürün görülmektedir. 2011 yılında ve 2013- 2018 dönemi boyunca 271011 GTİP kodlu ürünün Nijerya'nın en fazla ithalat yaptığı ilk 10 ürün listesinde olduğu görülmektedir. Nijerya'nın en çok ithal ettiği 10 ürün listesine '100190, '271011, '271019 ve '871120 GTİP Kodlu ürünlerin 7 yıl, '170111 ve '870323 GTİP Kodlu ürünlerin 5 yıl, '100119 ve '100630 GTİP Kodlu ürünlerin 4 yıl, '040221, '170114, '870324, '870333, '870423 ve '890520 GTİP Kodlu ürünlerin 3 yıl, '100111, '380893, '400122, '846490, '870290, '870390 ve '870421 GTİP Kodlu ürünlerin 2 yıl girdiği görülmektedir.

Tablo 7. Nijerya'nın Dünyadan En Çok İthalat Yaptığı İlk 10 Ürün (6'lı GTİP kod)

Sıra	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	'100190	'870323	'271011	'870323	'271011	'271011	'271011	'271011	'271011	'271011
2	'870323	'870421	'190220	'100630	'271019	'100190	'100119	'271019	'271019	'890520
3	'870290	'100190	'100190	'100190	'240220	'871120	'871120	'100119	'100111	'271019
4	'870324	'870290	'180100	'170111	'100190	'170111	'100630	'170114	'251612	'870333
5	'870210	'870423	'100630	'870324	'400122	'846490	'100190	'871120	'170114	'100119
6	'870322	'850410	'170111	'871120	'170111	'100630	'846490	'330210	'100119	'871120
7	'852872	'870324	'870323	'870390	'871120	'890520	'271019	'841989	'870333	'100111
8	'870423	'560391	'400122	'030379	'890520	'870323	'170111	'847490	'871120	'170114
9	'870421	'870390	'040221	'870423	'210390	'271019	'870333	'847420	'040221	'380893
10	'840734	'401691	'190190	'271019	'871419	'030374	'040221	'030354	'380893	'300490

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 8'de **Tablo 7'**de yer alan Nijerya'nın 2009-2018 yılları arasında dünyadan en çok ithalat yaptığı 6'lı GTİP koda sahip ilk on ürünün açıklamaları görülmektedir.

Tablo 8. Tablo 7'de Yer Alan 6'lı GTİP Kodlu Ürünlerin Açıklamaları

6'lı	Ürün Açıklaması
'271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar
'871120	Motosiklet; içten yanmalı pistonlu (50cm ³ <silindir hacmi<250cm ³)
'870323	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1500cm ³ <silindir hacmi<=3000 cm ³)
'100119	Makarnalık buğday (durum buğdayı); tohumluk olmayan
'100630	Pirinç (yarı/tam olarak değirmenden geçirilmiş pirinç)
'040221	Süt, krema (toz, granül vs. katı yağ oranı %1, 5'tan fazla) (tatlandırıcısız)
'170114	Diğer kamış şekeri
'870324	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (3000cm ³ <silindir hacmi)
'870333	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (silindir hacmi>2500cm ³)
'870423	Dizel/yarı dizel motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi>20 ton)
'890520	Yüzer/dalabilen sondaj ve üretim platformları
'100111	Makarnalık buğday (durum buğdayı); tohumluk
'380893	Zararlı bitkileri yok edici, sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler
'400122	Teknik yönden belirlenmiş tabii kauçuk (tsnr)
'846490	Taş, seramik, beton, çimento, soğuk cam işleyen diğer makineler
'870290	Minibüs, midibüs ve otobüs; benzinli, kapasitesi >=10 kişi
'870390	İnsan taşımaya mahsus diğer taşıtlar
'870421	Dizel/yarı dizel motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi<5ton)
'030354	Uskumru balıkları; dondurulmuş
'180100	Kakao dane ve kırıkları (ham/kavrulmuş, bütün/kırık)

6'lı	Ürün Açıklaması
'190190	Süt, peynir vb. ile hububat esaslı karışım ve mamuller
'190220	Makarna (doldurulmuş)
'210390	Çeşni ve lezzet verici karışımlar
'240220	Tütün içeren sigaralar
'251612	Granit; blok, kalın dilimler şeklinde kesilmiş
'300490	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar
'330210	Yiyecek/içecek sanayinde kullanılan koku veren karışımlar
'401691	Yer döşeme ve paspası; sertleştirilmemiş vulkanize kauçuk
'560391	Dokunmamış mensucat [diğer (m2 ağır;25gr.ve az)]
'840734	Kara taşıtları için motorlar-silindir hacmi>1000cm3
'841989	Pastörize, kondanse etme vb. işler için cihaz, tertibat
'847420	Metal cevherlerini kırma/öğütmeye mahsus makineler
'847490	Toprak, taş, cevher vb. ayıran, yıkayan vb. makinelerin parçaları
'850410	Deşarj tüpleri, ampulleri için balastlar
'852872	Televizyon; diğerleri, renkli olanlar
'870210	Minibüs, midibüs ve otobüs; dizel veya yarı dizel, kapasitesi >=10 kişi
'870322	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1000cm3<silindir=<1500 cm3)

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2020)

Tablo 9'da Nijerya'nın 2018 yılında dünyadan ithal ettiği 6'lı GTİP kodlu ürünlerin TİM tanımlamasına göre sektörel kırılımı görülmektedir. Dünyadan 2018 yılında 36,5 milyar dolarlık ürün ithal eden Nijerya en çok ithalatı 15 milyar dolar ile "Kimyevi Maddeler ve Mamülleri" sektöründe yaparken ikinci en büyük ithalatı ise 3,6 milyar dolar ile "Makine ve Aksamları" sektöründe yapmıştır. Bu iki sektörü 2018 yılındaki 3,4 milyon dolarlık ithalat ile "Gemi, Yat ve Hizmetleri" sektörü izlemiştir. Nijerya 2018 yılında en az ithalatı ise yaklaşık 336 Bin dolarlık ithalat ile "Halı" sektöründe gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin "Halı" sektöründe Nijerya'nın ithalatından aldığı pay %50 olurken "Madencilik Ürünleri" sektöründe bu oran %13,1, "Demir ve Demir Dışı Metaller" sektöründe ise %3,5 olarak gerçekleşmiştir. En çok ithalat gerçekleştiren ilk 3 sektör toplam ithalatın yaklaşık %60,5'ini yapmaktadır. Daha önceki bölümlerde de görülen ithalatta ülke ve 6'lı GTİP kodlu ürünlerdeki yoğunlaşma sektörlerde de görülmektedir.

Tablo 9. Nijerya'nın Dünyadan Yaptığı İthalatın TİM Sektör Sınıflamasına Göre Dağılımı (2018, milyon \$)

TİM Sektör Sınıfı	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı (1.000\$)	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı (1.000\$)	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı (1.000\$)	Dünya İhracatı (1.000 \$)
Otomotiv Endüstrisi	2.556.876	5.556	0,2%	28.231.266	4.948.454,5
Hazır giyim ve Konfeksiyon	92.316	443	0,5%	17.517.377	2.016.903,4
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	15.042.185	88.607	0,6%	16.234.291	3.869.713,5
Çelik	1.111.366	32.943	3,0%	15.364.686	1.009.959,1
Elektrik Elektronik	2.649.263	22.245	0,8%	11.384.550	576.024,6
Demir ve Demir Dışı Metaller	583.769	20.310	3,5%	8.009.355	421.835,8
Tekstil ve Hammaddeleri	395.503	10.807	2,7%	5.360.048	648.816,7
Makine ve Aksamları	3.579.852	45.764	1,3%	6.703.138	589.414,6
Mücevher	3.934	15	0,4%	7.133.974	546.770,7
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	2.640.028	28.819	1,1%	6.533.218	367.839,3

TİM Sektör Sınıfı	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı (1.000\$)	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı (1.000\$)	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı (1.000\$)	Dünya İhracatı (1.000 \$)
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	710.378	6.475	0,9%	4.921.135	231.769,5
Madencilik Ürünleri	198.986	26.164	13,1%	4.563.417	249.256,9
İklimlendirme Sanayii	1.244.204	14.419	1,2%	4.564.551	224.929,6
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	184.462	2.578	1,4%	2.389.467	477.875,5
Bilinmeyen/Gizli Ürünler	4	-	0,0%	2.564.885	505.849,5
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	1.049.675	100	0,0%	924.987	298.523,6
Yaş Meyve ve Sebze	74.416	2	0,0%	1.695.355	122.593,0
Halı	336	168	50,0%	2.204.770	175.936,4
Savunma ve Havacılık Sanayii	447.803	3.409	0,8%	1.739.092	66.239,7
Fındık ve Mamulleri	1.198	-	0,0%	1.664.231	217.369,5
Deri ve Deri Mamulleri	83.971	860	1,0%	1.466.081	47.494,5
Meyve Sebze Mamulleri	240.661	66	0,0%	1.508.683	23.938,4
Kuru Meyve ve Mamulleri	1.595	-	0,0%	1.292.476	14.855,4
Tütün	102.213	846	0,8%	1.009.622	9.075,0
Gemi, Yat ve Hizmetleri	3.435.223	17	0,0%	961.672	19.063,5
Zeytin ve Zeytinyağı	1.147	17	1,5%	395.985	10.729,1
Diğer Sanayi Ürünleri	28.494	36	0,1%	120.525	121.540,8
Süs Bitkileri ve Mamulleri	378	-	0,0%	98.829	636.595,0
Genel Toplam	36.460.235	310.666	0,9%	156.557.667	18.449.367,1

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Tablo 10'da Comtrade verilerine göre Nijerya'nın 2018 yılında dünyadan ithal ettiği ve dünyaya ihraç ettiği ürünlerin Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına (BEC) Göre kırılımı görülmektedir. Nijerya 2018 yılında en çok "Yakıtlar ve Yağlayıcılar" ürün grubunu ithal ve ihraç etmiştir. Nijerya ikinci olarak en çok "Yakıtlar ve Yağlayıcılar" ürün grubundan ithalat gerçekleştirmiştir. Nijerya, üçüncü olarak en çok "Sermaye malları (nakliye araçları hariç) ve bunların parça ve aksesuarları" ürün grubunda ithalat yapmıştır. "Endüstriyel malzemeler (başka yerde sınıflandırılmamış)", "Sermaye malları (nakliye araçları hariç) ve bunların parça ve aksesuarları", "Yakıtlar ve Yağlayıcılar" ile "Eşya (başka yerde sınıflandırılmamış)" ürün grupları Türk ihracatçıları için Nijerya'yı cazip bir pazar haline getirmektedir.

Tablo 10. Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına (BEC) Göre Nijerya'nın Dış Ticareti (2018, milyon \$)

Ürün Kodu	Ürün	İhracat	İhracat İçindeki Pay (%)	İthalat	İthalat İçindeki Pay (%)
1	Yiyecek ve içecekler	1.097	1,75%	4.428	7,98%
2	Endüstriyel malzemeler (başka yerde sınıflandırılmamış)	1.183	1,89%	8.397	15,13%
3	Yakıtlar ve yağlayıcılar	58.644	93,69%	12.541	22,59%
4	Sermaye malları (nakliye araçları hariç) ve bunların parça ve aksesuarları	59	0,09%	12.054	21,72%
5	Nakliye ekipmanları ve bunların parça ve aksesuarları	1.237	1,98%	3.514	6,33%
6	Tüketim malları (başka yerde sınıflandırılmamış)	178	0,28%	2.074	3,74%
7	Eşya (başka yerde sınıflandırılmamış)	193	0,31%	12.497	22,52%
	Toplam	63 milyar \$	100,00%	43 milyar \$	100,00%

Kaynak: (UN Comtrade Database, 2020)

2.2.2. Nijerya'nın Türkiye ile Dış Ticareti

Bir önceki bölümde Nijerya'nın dünyadan ithalatı incelenmişti. Bu bölümde ise Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalat başka olmak üzere Nijerya'nın Türkiye ile dış ticareti incelenecektir.

Tablo 11'de Nijerya'nın 2009-2018 yılları arasında Türkiye'den yaptığı ithalat ve bu ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı görülmektedir. Nijerya Türkiye'den 2009 yılında 321,9 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirirken bu ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı ise %0,95 olmuştur. Nijerya Türkiye'den 2018 yılında ise 310,7 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirirken bu ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı ise %0,85 olmuştur. Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalat 2018 yılında 2009 yılına göre yaklaşık %3,5 düşüş gösterirken Türkiye'den yapılan ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı 2 kattan fazla artış göstermiştir. Nijerya Türkiye'den en fazla ithalatı 2011 yılında 1 milyar dolar olarak gerçekleştirirken Türkiye'den yapılan ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı da yine 2011 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 11. Nijerya'nın Yıllara Göre Türkiye'den Yaptığı İthalat

Yıl	Dünyadan İthalat (x1000 \$)	Türkiye'den İthalat (x1000 \$)	Türkiye'den Yapılan İthalatın Payı (%)
2009	33.906.282	321.918	0,95%
2010	44.235.269	269.526	0,61%
2011	63.971.542	1.005.583	1,57%
2012	35.872.509	274.129	0,76%
2013	44.029.048	358.971	0,82%
2014	44.639.457	445.101	1,00%
2015	33.830.879	279.423	0,83%
2016	35.194.301	230.976	0,66%
2017	28.915.247	245.543	0,85%
2018	36.460.226	310.680	0,85%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 12'de görüleceği üzere dünyada 2018 yılında 5.854 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatı gerçekleştirirken bu ürünlerin ithalat tutarı yaklaşık 19,7 trilyon dolar olmuştur. İhracat kısmı

incelendiğinde ise dünyada 2018 yılında 5.660 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ihracatı gerçekleşirken bu ürünlerin ihracat tutarı yaklaşık 19,3 trilyon dolar olmuştur.

Türkiye 2018 yılında 4.729 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ihracatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ihracat tutarı yaklaşık 168 milyar dolar olmuş, dünya ihracatından da yaklaşık %0,9 pay almıştır. Türkiye 2018 yılında 4.788 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ithalat tutarı yaklaşık 223 milyar dolar olmuş, dünya ithalatında da yaklaşık %1,1 pay almıştır.

Nijerya ise dünyadan 2018 yılında 4.160 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ithalat tutarı yaklaşık 36,5 milyar dolar olmuş ve dünya ithalatından da yaklaşık %0,19 pay almıştır. Nijerya dünyaya 2018 yılında 513 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ihracatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ihracat tutarı yaklaşık 52,9 milyar dolar olmuştur. Nijerya dünya genelinde ithal edilen 5.854 ürünün %71,1'ine denk gelen 4.160 ürün ithal ederken dünya genelinde ihraç edilen 5.660 ürünün ise %12,3'üne denk gelen 513 ürün ihraç etmiştir. Bu da Nijerya'nın iyi bir ithalatçı ülke olmasına rağmen iyi bir ihracatçı ülke olmadığını bir başka ifade ile Nijerya'nın uluslararası piyasalarda satılabileceği fazla ürünün olmadığını da göstermektedir. Türk ihracatçıları için sanayisinin tam gelişmediği yaptığı ihracattan belli olan Nijerya'nın hammadde, ara mamul, sermaye malları, nakliye ekipmanları ve bitmiş tüketici ürünleri için iyi bir pazar olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Nijerya, Türkiye ve Dünya Ticaretine Genel Bakış

Dış Ticaret Göstergesi	Ürün sayısı	Tutar
Dünyadaki Toplam İhracat (milyar \$)	5.660	19.284,58
Dünyadaki Toplam İthalat (milyar \$)	5.854	19.665,28
Nijerya'nın Dünyadan İthalatı (milyar \$)	4.160	36,46
Türkiye'nin Dünyadan İthalatı (milyar \$)	4.788	223,00
Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı (milyar \$)	1.009	0,31
Türkiye'nin Nijerya'dan İthalatı (milyar \$)	62	0,14
Nijerya'nın Dünyaya İhracatı (milyar \$)	513	52,9
Türkiye'nin Dünyaya İhracatı (milyar \$)	4.729	167,97
Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Toplam İthalatı İçindeki Payı (%)	21,2%	0,14%
Nijerya'nın İthalatının Dünyadaki Toplam İthalat İçindeki Payı (%)	71,06%	0,19%
Türkiye'nin Nijerya'dan İthalatının Toplam İthalatı İçindeki Payı (%)	1,29%	0,06%

Kaynak: (Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC), 2020)

Tablo 13'te 2018 yılında Nijerya'nın Türkiye'den en fazla ithalat yaptığı ilk 10 ürün ve bu ürünlerin Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı toplam ithalat içindeki payları görülmektedir. Nijerya'nın Türkiye'den 2018 yılında ilk 10 üründe yaptığı ithalat 158,4 milyon dolar olurken ilk 10 ürünün ithalatı Türkiye'den yapılan toplam ithalatının %49'unu oluşturmaktadır. Bu da ihracatçılarımızın Nijerya'ya yapılan ihraç ürünlerde yoğunlaşma yaşadıklarını ve ihraç ürünlerini yeterince çeşitlendiremediklerini göstermektedir. Nijerya 2018 yılında Türkiye'den en çok ithalatı 52,2 milyon dolar ile 271011 "Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol veya bitümenli yağ oranı >=%90)" GTİP kodlu üründe yaparken bu ürünün toplam ithalat içindeki payı %16,8 olmuştur. Bu ürünü 23,7 milyon dolarlık ithalat ve %7,6'lık pay ile 252020 "Alçıklar" GTİP kodlu ürün ile 19,6 milyon dolarlık ithalat ve %6,3'lük pay ile 843360 "Yumurta, meyve vb. ürünleri ayırma, temizleme makine; cihazları" GTİP kodlu ürünün izlediği görülmektedir.

Tablo 13. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünler (2018)

6'lı GTİP Kodu	Ürün Açıklaması	İthalat (x1000 \$)	Oran
'271011	Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol veya bitümenli yağ oranı >=%90)	52.213	16,8%
'252020	Alçılar	23.708	7,6%
'843360	Yumurta, meyve vb. ürünleri ayırma, temizleme makine; cihazları	19.551	6,3%
'732111	Demir/çelikten yemek pişirme cihazları (gaz yakıtlı/hem gaz hem diğer yakıtlı)	13.326	4,3%
'720840	Sıcak mamul demir, çelik (üzeri kabartmalı)	10.758	3,5%
'170230	Glikoz ve glikoz şurubu (kuru halde ağırlık; < 20% fruktoz içeren)	10.429	3,4%
'110812	Mısır nişastası	8.986	2,9%
'390320	Stiren; akrilonitril (san) kopolimerleri (ilk şekilde)	7.040	2,3%
'560394	Dokunmamış mensucat [diğer (m2 ağır; 150gr. ve +)]	6.910	2,2%
'721632	I şeklinde profil (demir-çelik, yükseklik=>80mm, sıcak işlenmiş)	5.491	1,8%
Diğer Ürünler		152.268	51%
Toplam İthalat		310.680	100,0%

Kaynak: (Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC), 2020)

Tablo 14'de 2009-2018 döneminde Nijerya'nın Türkiye'den en fazla ithalatını yaptığı ilk 10 6'lı GTİP kodlu ürün görülmektedir. 2009- 2018 dönemi boyunca 51 farklı ürünün Nijerya'nın Türkiye'den en çok ithal ettiği ilk on ürün sıralamasına girdiği görülmektedir. Tabloda 252020 GTİP kodlu ürünün 2015, 2016 ve 2017 yıllarında ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Diğer tüm yıllarda farklı bir 6'lı GTİP kodlu ürünün Nijerya'nın Türkiye'den ithalatında ilk sırada olduğu görülmektedir. Nijerya'nın 2009-2018 Döneminde Türkiye'den En Çok İthalatını Yaptığı İlk 10 Ürün listesinde 752020 GTİP Kodlu ürünün 7 yıl, '271019, '720840, '732111 ve '850433 GTİP kodlu ürünlerin 6 yıl, 730830 GTİP kodlu ürünün ise 5 yıl listede bulunduğu görülmektedir.

Tablo 14. Nijerya'nın 2009-2018 Döneminde Türkiye'den En Çok İthalatını Yaptığı İlk 10 Ürün (6'lı GTİP Kod)

Sıra	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	'100630	'841829	'854110	'252329	'440210	'731600	'252020	'252020	'252020	'271011
2	'840734	'401511	'120740	'850421	'252020	'252020	'720840	'720840	'271019	'252020
3	'730890	'854411	'850422	'481840	'481840	'481840	'170230	'961900	'110812	'843360
4	'252329	'252329	'721391	'252020	'730830	'730511	'732111	'170230	'170230	'732111
5	'870323	'100630	'252329	'721621	'310210	'720840	'271210	'110812	'841510	'720840
6	'871411	'850433	'271019	'850423	'850433	'732111	'730830	'390320	'732111	'170230
7	'410799	'848180	'870410	'720719	'732111	'730830	'170240	'730830	'170240	'110812
8	'540233	'721391	'850433	'850433	'401693	'850433	'271019	'846150	'390320	'390320
9	'850433	'850421	'730830	'720840	'271019	'890120	'847130	'271019	'271011	'560394
10	'481840	'732111	'850431	'870390	'870530	'271019	'390320	'481159	'720840	'721632

Kaynak: (Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC), 2019)

Tablo 15'de **Tablo 14'**de yer alan Nijerya'nın Türkiye'den en çok ithalatını yaptığı 6'lı GTİP koda sahip ilk on ürünün açıklamaları görülmektedir.

Tablo 15. Tablo 14'te yer alan 6'lı GTİP kodlu ürünlerin açıklamaları

6'lı GTİP Kodlu Ürün	Ürün Açıklaması
'100630	Pirinç (yarı/tam olarak değirmenden geçirilmiş pirinç)
'110812	Mısır nişastası
'120740	Susam tohumu
'170230	Glikoz ve glikoz şurubu (kuru halde ağırlık; < 20% fruktoz içeren)
'170240	Glikoz ve glikoz şurubu (kuru halde ağırlık; %20-%50 fruktoz içeren)
'252020	Alçılar
'252329	Çimento; portland; diğer
'271011	Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol veya bitümenli yağ oranı >=%90)
'271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar
'271210	Vazelin
'310210	Üre
'390320	Stiren; akrilonitril (san) kopolimerleri (ilk şekilde)
'401511	Cerrahide kullanılan eldiven (sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan)
'401693	Vulkanize kauçuktan conta, rondela ve diğer eşya
'410799	Sığır ve at derilerinden; diğerleri, kenarlar dahil
'440210	Odun kömürü; bambudan olanlar
'481159	Kağıt/kartonlar, plastik sıvalı, emdirilmiş/kaplı; beyazlatılmış; diğerleri
'481840	Sihhi havlular ve tamponlar, bebekler için peçete ve peçete ve benzeri sihhi ürünler
'540233	Poliesterden tekstürize iplik (dikiş hariç)
'560394	Dokunmamış mensucat [diğer (m2 ağır; 150gr. ve +)]
'720719	Demir/alaşimsız çelik (C<%0, 25, diğer mamuller)
'720840	Sıcak mamul demir, çelik (üzeri kabartmalı)
'721391	Filmaşın (çap<14mm. enine kesiti daire şeklinde)
'721621	L şeklinde profil (sıcak hadde, yükseklik<80mm.)
'721632	I şeklinde profil (demir-çelik, yükseklik=>80mm, sıcak işlenmiş)
'730511	Demir/çelikten uzunlamasına ark kaynağı yapılmış, gaz/petrol boru hatlarında kull. İnce-kalın borular, dış çapı>406.4mm
'730830	Demir/çelikten kapı, pencere vb. çerçeveleri ile pervazları ve kapı eşikleri
'730890	Demir/çelikten diğer inşaat-aksamları
'731600	Demir/çelikten çapalar, filika demirleri vb. aksamları
'732111	Demir/çelikten yemek pişirme cihazları (gaz yakıtlı/hem gaz hem diğer yakıtlı)
'840734	Kara taşıtları için motorlar-silindir hacmi>1000cm3
'841510	Klima cihazları (self-contained veya split sistem); pencere, duvar, tavan veya zemine sabitlenecek tipler
'841829	Ev tipi diğer buzdolapları
'843360	Yumurta, meyve vb. ürünleri ayırma, temizleme makine; cihazları
'846150	Testere tezgahları-dilme tezgahları
'847130	Portatif nümerik otomatik bilgi işlem makineleri; ağırlık<10 kg.
'848180	Diğer muslukçu eşyası
'850421	Sıvı dielektrik transformatörler güç<650 kVA
'850422	Sıvı dielektrik transformatörleri;650 kVA<gücü<10 000kVA
'850423	Sıvı dielektrik transformatörleri;gücü>10000 kVA
'850431	Diğer transformatörler;gücü<1 kVA
'850433	Diğer transformatörler;16 kVA<gücü<500 kVA
'854110	Diyodlar (ışığa duyarlı veya ışık yayan diyodlar (LED) hariç)

6'lı GTİP Kodlu Ürün	Ürün Açıklaması
'854411	Bakırdan bobin telleri
'870323	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1500cm ³ <silindir=<3000 cm ³)
'870390	İnsan taşımaya mahsus diğer taşıtlar
'870410	Karayolu dışında kullanılan damperler
'870530	İtfaiye taşıtları
'871411	Bisiklete Ait Parçalar
'890120	Sarnıçlı gemiler (tankerler)
'961900	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2020)

Tablo 16'da Nijerya'nın Türkiye'den ithal ettiği 1.009 ürünün TİM tanımlamasına göre sektörel kırılımı görülmektedir. “Kimyevi Maddeler ve Mamülleri” sektörü Nijerya'nın Dünyadan en çok ithalat gerçekleştirdiği sektör olmuştur. Nijerya'nın Türkiye'den en çok ithalat gerçekleştirdiği sektör de yine “Kimyevi Maddeler ve Mamülleri” sektörü olmuştur. Nijerya, 2018 yılında “Kimyevi Maddeler ve Mamülleri” sektöründe dünyadan 15 milyar dolarlık ithalat yaparken Türkiye'den ise 88,6 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Nijerya Türkiye'den en çok ikinci ithalatı ise 45,8 milyon dolar ile “Makine ve Aksamları” sektöründe gerçekleştirmiştir. Bu iki sektörü 32,9 milyon dolarlık ithalat ile “Çelik” sektörü izlemektedir.

Nijerya'nın dünyadan en çok ithalatını gerçekleştirdiği sektörler ile Türkiye'den en çok ithalatını yaptığı sektörler sınıflandırıldığında 8 sektörde; Kimyevi Maddeler ve Mamülleri, Makine ve Aksamları, Mücevher, Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamülleri, Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri, İklimlendirme Sanayii, Savunma ve Havacılık Sanayii, Diğer Sanayi Ürünleri sektörlerinde Nijerya'nın dünyadan en çok ithalat yaptığı ürünlerin sektörel sıralaması Türk ihracatçılarından ithalatını gerçekleştirdiği sektörlerin sıralaması ile örtüştüğü görülmektedir.

Yapılan analizde “Su Ürünleri ve Hayvansal Mamüller” sektörünün Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 9. sırada olmasına karşılık Türkiye'den yapılan ithalattaki sıralamada ise 18. sırada yer aldığı, “Gemi, Yat ve Hizmetleri” sektörünün Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 3. sırada olmasına karşılık Türkiye'den yapılan ithalattaki sıralamada ise 21. sırada yer aldığı, “Çelik” sektörünün Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 8. sırada olmasına karşılık Türkiye'den yapılan ithalattaki sıralamada ise 3. sırada yer aldığı, “Madencilik Ürünleri” sektörünün Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 15. sırada olmasına karşılık Türkiye'den yapılan ithalattaki sıralamada ise 5. sırada yer aldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektörünün Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 6. sırada olmasına karşılık Türkiye'den yapılan ithalattaki sıralamada ise 11. sırada yer aldığı görülmektedir.

İhracatçılarımızın Nijerya'nın ithalatında yer alan bu sektörlerde Nijerya pazarlarından %0,01-13,15 aralığında pay aldığı, toplamda Nijerya'nın dünyadan 36,5 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirdiği sektörlerde Türkiye'den 310,7 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatının dünyadan gerçekleştirdiği ithalat içindeki payı incelendiğinde dünyadan 199 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Halı” sektöründe Türkiye'den yapılan ithalatta %50 ile en yüksek paya sahip olan sektör olduğu görülmektedir. Sektörler arasında Nijerya'nın dünyadan gerçekleştirdiği ithalatta %13,15'lik paya sahip “Madencilik Ürünleri” sektörünün performansı dikkat çekicidir.

Türk ihracatçıları için Nijerya pazarında göreceli daha fazla paya sahip olunan bu sektörlerde pazar paylarını genişletmeleri daha kolay görülmektedir. Sektörler arasında Nijerya'nın dünyadan gerçekleştirdiği ithalat içinde en az paya “Savunma ve Havacılık Sanayi” “Su Ürünleri ve Hayvansal Mamüller”, “Gemi, Yat ve Hizmetleri”, “Yaş Meyve ve Sebze” ve “Kuru Meyve ve Mamülleri” sektörlerinin sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünlerin Sektörel Dağılımı (2018, 1.000 \$)

TİM sektör sınıflaması	Sektörde Yer Alan 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı	Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalat (1.000 \$)	Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalat (1.000 \$)	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatına Göre Sıralaması	Nijerya'nın Dünyadan İthalatına Göre Sıralaması	Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı (%)
Otomotiv Endüstrisi	57	5.556	2.556.876	11	6	0,22%
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	32	443	92.316	16	18	0,48%
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	178	88.607	15.042.185	1	1	0,59%
Çelik	57	32.943	1.111.366	3	8	2,96%
Elektrik Elektronik	167	22.245	2.649.263	6	4	0,84%
Demir ve Demir Dışı Metaller	86	20.310	583.769	7	11	3,48%
Tekstil ve Hammaddeleri	35	10.807	395.503	9	13	2,73%
Makine ve Aksamları	191	45.764	3.579.852	2	2	1,28%
Mücevher	2	15	3.934	23	22	0,38%
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	31	28.819	2.640.028	4	5	1,09%
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	66	6.475	710.378	10	10	0,91%
Madencilik Ürünleri	20	26.164	198.986	5	15	13,15%
İklimlendirme Sanayii	74	14.419	1.244.204	8	7	1,16%
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	47	2.578	184.462	13	16	1,40%
Bilinmeyen/Gizli Ürünler	0	0	4	25	28	0,00%
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	6	100	1.049.675	18	9	0,01%
Yaş Meyve ve Sebze	2	2	74.416	24	20	0,00%
Halı	3	168	336	17	27	50,00%
Savunma ve Havacılık Sanayii	47	3.409	447.803	12	12	0,76%
Fındık ve Mamulleri	0	0	1.198	26	24	0,00%
Deri ve Deri Mamulleri	10	860	83.971	14	19	1,02%
Meyve Sebze Mamulleri	5	66	240.661	19	14	0,03%
Kuru Meyve ve Mamulleri	0	0	1.595	27	23	0,00%
Tütün	1	846	102.213	15	17	0,83%
Gemi, Yat ve Hizmetleri	4	17	3.435.223	21	3	0,00%
Zeytin ve Zeytinyağı	1	17	1.147	22	25	1,48%
Diğer Sanayi Ürünleri	6	36	28.494	20	21	0,13%
Süs Bitkileri ve Mamulleri	0	0	378	28	26	0,00%
Sektörler Toplamı	1.128	310.666	36.460.235	-	-	0,85%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Tablo 17'de yıllara göre Nijerya'ya ihracat yapan firma sayısı, bu firmalar içinde kaç tanesinin Nijerya'ya ilk kez ihracat gerçekleştirdikleri, ihracat miktarları ile firma başına düşen ihracat miktarları görülmektedir. Firma başına düşen ihracat incelendiğinde ise 2018 yılında ortalama firma başına 201 bin dolar olurken bu ülkeye ilk kez ihracat yapan 540 firma başına ise 48,6 bin dolar olmuştur. Bu da bu pazara ihracatta sürekliliği olan firmaların ortalamada daha çok ihracat yaptığını göstermektedir. Nijerya'ya toplam ihracat yapan firma sayısı ve ihracat rakamları 2003 yılına göre 2018 yılında artış gösterirken bu ülkeye ilk kez ihracat yapan firmaların sayısı ise çok yüksek değildir. Bu veriler bize ilk kez ihracat yapan firmalarımızdan Nijerya'yı tercih edenlerin sayısı az olmamasına rağmen uzun süredir Nijerya pazarında faaliyet gösteren firmaların daha yüksek miktarda ihracat yaptığını göstermektedir.

Tablo 17. Yıllara Göre Nijerya'ya İhracat Yapan Firmaların Analizi

Yıllar	Nijerya'ya İlk Kez İhracat Yapan Firma Sayısı	Nijerya'ya İlk Kez İhracat Yapan Firmaların Gerçekleştirdiği İhracat (1.000 \$)	Nijerya'ya İlk Kez İhracat Yapan Firma Başına Düşen İhracat (1.000 \$)	Nijerya'ya İhracat Yapan Toplam Firma Sayısı	Nijerya'nın Türkiye'den Yaptığı İthalat (1.000\$)	Nijerya'ya İhracat Yapan Firma Başına Düşen İhracat (1.000\$)
2003	258	65.058	252	258	66.347	257,2
2004	124	10.938	88	257	80.213	312,1
2005	119	21.350	179	273	98.558	361,0
2006	142	19.251	136	315	77.786	246,9
2007	199	49.809	250	420	91.844	218,7
2008	228	69.673	306	497	104.345	209,9
2009	239	57.603	241	560	321.918	574,9
2010	307	51.741	169	675	269.526	399,3
2011	396	60.180	152	889	1.005.583	1131,1
2012	492	61.554	125	1.128	274.129	243,0
2013	549	50.723	92	1.309	358.971	274,2
2014	605	111.987	185	1.493	445.101	298,1
2015	468	43.768	94	1.404	279.423	199,0
2016	405	32.917	81	1.264	230.976	182,7
2017	402	34.569	86	1.299	245.543	189,0
2018	540	48.657	90	1.543	310.68	201,3

Kaynak: TİM

Tablo 18'de 2003-2018 dönemini kapsayan 16 yıl boyunca Nijerya'ya ihracat yapan firmaların kaç yıl ihracat yaptıkları görülmektedir. On altı yılın tamamında 6 firma ihracat gerçekleştirirken bu firmaların ihracat toplamı 16 yıl boyunca 309,6 milyon dolar olmuştur. On beş yıl boyunca 12 firma 39,5 milyon dolar ihracat yaparken on dört yıl boyunca 16 firma toplamda 347,7 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Sürekli ihracat yapan firmaların ortalama ihracatı 51,7 milyon dolar olurken, on beş yıl ihracat gerçekleştiren firmaların ortalaması 3,3 milyon dolar, on dört yıl ihracat gerçekleştiren firmaların ortalaması 21,7 milyon dolar, on üç yıl ihracat gerçekleştiren firmaların ortalaması 2,5 milyon dolar, on iki yıl ihracat gerçekleştiren firmaların ortalaması ise 8,2 milyon dolar olmuştur. Bu ülkeye ihracat yapma süresi arttıkça firma başına ihracatın da arttığı görülmektedir.

Tablo 18. 2003-2018 Döneminde Nijerya'ya İhracat Yapan Firmaların Kaç Yıl İhracat Yaptıklarını Gösterir Liste

İhracat Yapılan Yıl Sayısı	İhracat Yapan Firma Sayısı	Nijerya'ya Yapılan İhracat (\$)	Firma Başına Düşen İhracat (\$)
16	6	309.653.894	51.608.982
15	12	39.499.279	3.291.607
14	16	347.670.582	21.729.411
13	19	48.365.999	2.545.579
12	19	156.228.219	8.222.538
11	32	194.789.037	6.087.157
10	44	260.927.936	5.930.180
9	61	319.253.588	5.233.665
8	70	261.116.062	3.730.229
7	125	325.666.793	2.605.334
6	164	270.181.069	1.647.446
5	222	470.630.115	2.119.955
4	322	315.745.057	980.575
3	537	262.889.644	489.552
2	995	299.220.897	300.725
1	2.829	243.816.158	86.185

Kaynak: TİM

TradeMap verilerine göre, Türk ihracatçılarının dünyaya sattığı ancak Nijerya pazarına daha hiç satamadığı 2.892 6'lı GTİP kodlu ürün mevcuttur.

Tablo 19'da Nijerya'nın Türkiye'den ithal etmediği fakat Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği bu 2.892 ürünün TİM sektörel sınıflamasına göre dağılımı görülmektedir. Nijerya pazarında hiç yer alınamayan bu ürünler incelendiğinde Nijerya en çok "Gemi ve Yat" sektöründe dünyadan 3,4 milyar dolarlık ithalat yaparken Türkiye'den ise hiç alım yapmamıştır. İkinci sırada dünyadan 2,3 milyar dolarlık ithalat yapıldığı "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektörü yer alırken bu iki sektörü 1,7 milyar dolarlık ithalat ile "Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri" sektörünün izlediği görülmektedir.

Tablo 19. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Etmediği Türkiye'nin Dünyaya İhraç Ettiği 2.892 Ürünün Sektörel Dağılımı (2018, milyon \$)

Dünya Sıralama	TİM sektör sınıfı	Sınıfta Yer Alan 6'lı GTİP Kod Sayısı	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı	Nijerya'nın Dünyaya İhracatı	Dünya İhracatı
1	Gemi ve Yat	18	3.386.940	773.977	124.148.670
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	604	2.278.200	6.255.689	1.487.822.390
3	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	149	1.665.293	2.507.473	407.210.030
4	Otomotiv Endüstrisi	91	992.481	15.323.394	988.376.571
5	Makine ve Aksamları	232	953.721	2.091.123	337.987.062
6	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	87	611.755	663.765	159.095.199
7	Çelik	169	496.485	11.197.756	410.062.086
8	Elektrik Elektronik	223	442.428	803.646	1.414.560.002
9	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	180	405.240	1.297.036	282.974.813
10	Savunma ve Havacılık Sanayii	34	331.908	1.056.878	369.668.379
11	Demir ve Demir Dışı Metaller	154	171.147	2.439.346	310.312.456
12	Meyve Sebze Mamulleri	69	169.813	1.333.839	130.021.125
13	Tekstil ve Hammaddeleri	256	163.785	3.065.193	145.730.881
14	İklimlendirme Sanayii	34	115.594	855.190	53.718.289
15	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	239	78.417	14.299.733	460.588.116
16	Yaş Meyve ve Sebze	45	73.645	1.595.299	112.569.816
17	Madencilik Ürünleri	62	64.212	2.520.126	164.819.531
18	Deri ve Deri Mamulleri	53	42.507	1.308.914	228.549.824
19	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	83	35.630	1.190.008	94.508.639
20	Tütün	6	31.062	969.313	35.704.395
21	Mücevher	24	3.478	4.541.554	163.606.409
22	Kuru Meyve ve Mamulleri	13	1.425	903.022	21.187.156
23	Fındık ve Mamulleri	4	1.239	1.827.673	9.453.898
24	Süs Bitkileri ve Mam.	11	378	90.929	20.060.651
25	Zeytin ve Zeytinyağı	4	378	240.839	4.287.765
26	Halı	8	122	128.543	6.265.221
	Diğer Sanayi Ürünleri	30	11.049	78.067	56.919.482
	TİM sektör sınıflaması dışı	10	5.551	2.568.553	955.934.925
	Genel Toplam	2.892	12.533.883	81.926.878	8.956.143.781

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

3. Nijerya ile Türkiye Arasındaki Ticaretin 2018 “TradeMap” Verileri ile RCA Analizi

3.1. Çalışmanın Metodolojisi

Afrika kıtasının ülkelerinden biri olan Nijerya aynı zamanda Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu (Economic Community of West African States, ECOWAS) ile 2019 yılında imzaladığı Afrika Kıta Serbest Ticaret Bölgesi (African Continental Free Trade Area, AfCFTA)'nin 54³ üyesinden birisidir.

İki yüz milyona yakın nüfusa; 2018 yılında 397,3 milyar dolarlık GSYH'ye sahip olan ve 36,5⁴ milyar dolarlık ithalat gerçekleştiren Nijerya, Türk ihracatçıları için önemli bir hedef pazar konumundadır. Söz konusu pazara ihracat yapmak isteyen firmaların Türkiye'den yaptığı ithalatın daha da geliştirilmesi mümkün olan bu pazara yönelik etkili stratejiler geliştirmesine ihtiyaç vardır.

Söz konusu pazardan daha fazla pay alabilmek adına Türkiye'nin izleyebileceği makro stratejilerin belirlenmesinde gerek Türkiye'nin ihracatından hareketle rekabet üstünlüğüne sahip olduğumuz ürünlerde bir başka ifade ile arz yönünün kuvvetli olduğu ürünlerde Nijerya pazarındaki konumumuz gerekse Nijerya'nın ithalatından hareketle Nijerya'nın yoğun bir şekilde ithalatını yaptığı ürünlerin bir başka ifade ile talep yönünün kuvvetli olduğu ürünlerin tespit edilmesi böylece arz-talep ile Nijerya pazarına satılabilecek rekabet üstünlüğüne sahip olunan hedef ürünlerin tespiti için kullanılacak yöntemler olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Nijerya pazarına ihraç edilebilecek ürünlerin tespitinin analizidir.

Çalışmada dünyada ihracata konu olan 5.660 ürün içinde Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olan (Revealed Comparative Advantage “RCA”/ Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler değeri 1 ve üzerinde olan) ürünler tespit edilmiştir. Tespit edilen ürünler için Nijerya'nın küresel ticareti ve bu ticaret içinde Türkiye'nin payı analiz edilmiştir. Bu yöntemde Türkiye'nin küresel piyasalarda rekabet üstünlüğü olan ürünlerin arzından yola çıkılarak bu ürünlerin Nijerya'nın talep kısmı ile birlikte incelenmesi amaçlanmıştır.

Bir ülkenin ihraç ettiği ürünlerde rekabet avantajına sahip olduğu ürünün tespit edilmesine yönelik çeşitli yöntemler vardır. Bu tür ürünlerin tespit edilip o ürün üzerinde uzmanlaşmaya gidilmesi uluslararası piyasalarda ülkeye rekabet açısından avantaj getirecektir. Dezavantajlı bir ürünün üretiminde ve ticaretinde ısrar etmek yurt içi kaynakların amacına uygun ve verimli dağılmamasına neden olacaktır.

Adam Smith'in mutlak üstünlük ve David Ricardo'nun karşılaştırmalı üstünlük yaklaşımları bu alan üzerinde tüm otoriterlerce kabul edilmiş en bilinen yöntemlerdir. Daha sonraki yıllarda ise Béla Balassa (1965, Trade Liberalisation and “Revealed” Comparative Advantage) “açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük” (revealed comparative advantage-RCA) kavramını ortaya atarak ülke ekonomilerinin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürünlerin belirlenmesine yardımcı olan bir endeks geliştirmiştir. Bugün Dünya Bankası, UNCTAD, DTÖ, ITC (Intracen / TradeMap) gibi birçok kurum, ülkelerin dış ticarete rekabet güçlerini analiz eden çalışmalarda halen RCA endeks analizlerine başvurmakta, küresel anlamda RCA hesaplama sonuçlarını kendi internet sitesi üzerinden yayınlamaktadır.

³ Afrika Birliği (AU), Afrika Kıtası ülkelerini oluşturan 55 üye ülkeden oluşan bir kıta kuruluşudur. Resmi olarak 2002 yılında Mayıs 1963'te 32 Afrika kıtası ülkesi tarafından oluşturulan Afrika Birliği Örgütü (Organisation of African Unity, OAU, 1963-2002)'nin halefi olarak başlatılmıştır. Afrika Kıta Serbest Ticaret Bölgesi'ne dahil olmak isteyen ülke sayısı Benin ve Nijerya'nın Temmuz 2019 yılında dahil olması ile 54' yükselmiş geriye sadece anlaşmayı imzalamayan ülke olarak Eritrea kalmıştır. 2019 yılında Gambia parlamentosunun anlaşmayı imzalaması ile 22 üye anlaşmayı parlamentolarına onaylatmış olmuştur.

⁴ DTÖ verilerine göre Nijerya 2018 yılında 60,7 milyar dolarlık mal ihracatı (FOB), 41,9 milyar dolarlık mal ithalatı (CIF) gerçekleştirirken, ihracatta dünyada 50. ithalatta ise 59. sırada yer almıştır.

“Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük (RCA)” endeksine göre, eğer bir ülkede herhangi bir yıl içinde, ilgili ürünün ihracatının, ülkenin toplam ihracatı içindeki payı dünya ortalamasına göre yüksek ise (aynı ürünün toplam dünya ihracatı içindeki payına oranı birim değerden büyükse), o üründe ilgili ülke karşılaştırmalı üstünlüğe (RCA) sahiptir. Aynı ürünün toplam dünya ihracatı içindeki payına oranı birim değerden düşük ise ülke o üründe dünya piyasasında dezavantajlı durumdadır (Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization, WTO), 2012).

$$RCA^i_k = (X^i_k / X^i) / (X_k / X) ; i= \text{ülke, k: ürün}$$

X^i_k : i ülkesinin k ürünü için yıl içindeki toplam ihracatı

X^i : i ülkesinin yıl içindeki toplam ihracatı (bütün ürünlerin toplam ihracatı)

X_k : k ürünü için yıl içindeki dünya toplam ihracatı

X : yıl içindeki dünya toplam ihracatı (bütün ürünlerin toplam ihracatı)

Yukarıdaki formül ile elde edilen RCA değerleri 1 ve 1’den büyük ise ülke o ürünün ihracatında avantajlıdır, küçük ise dezavantajlıdır.

Çalışmada Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ve Birleşmiş Milletlerin (UNCTAD) ortak ajansı olan Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)’nin uluslararası ticareti ürün ve ülke kırılımında gösteren web sitesi “TradeMap”ten alınmış verilerle analizler yapılmıştır.

Dünya Bankası tarafından, insanların ticaret ve tarifeler hakkındaki bilgilere rahatça erişmeleri için Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) ile işbirliği içinde; Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC), Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü (UNSD) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) gibi uluslararası kuruluşlarla da işbirliği içinde olarak; Dünya Entegre Ticaret Çözümünü (WITS) geliştirilmiştir (Dünya Bankası (The World Bank), 2020). Dünya Bankası’nın da uluslararası ticaret ile ilgili analizlerde ITC’nin veri sitesi olan “TradeMap”den faydalandığı görülmektedir.

“TradeMap”, dünyanın en büyük ticaret veri tabanına çevrimiçi erişim sağlamanın yanı sıra ülkelerin ihracat performansı, uluslararası talep, alternatif pazarlar ve hem ürün hem de ülke açısından rakiplerin rolü hakkında göstergeler sunmaktadır.

“TradeMap” web tabanlı bir etkileşimli ortamda çalışır ve 220’den fazla ülke ve bölgede ve 2’li, 4’lü ve 6’lı GTİP (Armonize Sistem) kodu ile tanımlanan yaklaşık 5.300 ürünün ticari akışlarını (değerler, miktarlar, eğilimler, pazar payı ve hem birim hem de grafik formatında) kapsar. Ticari veriler ayrıca, 150’den fazla ülke için tarife seviyesinde ve 100’den fazla ülke için de aylık veya üç aylık olarak mevcuttur.

Yıllık veriler, Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü tarafından tutulan dünyanın en büyük ticari veri tabanı olan COMTRADE’e dayanmaktadır ve aylık veya üç aylık veriler ITC tarafından ulusal gümrük ofislerinden veya bölgesel kuruluşlardan toplanmaktadır. Piyasaya erişim verileri doğrudan Piyasaya Erişim Haritası (Market Access Map) uygulamasından alınır (International Trade Centre, MacMap, 2020).

Dünyada ihracata konu olan ürün sayısının 5.660, Türkiye’nin dünya ticaretine konu olan bu ürünler arasında 931 ürünü hiç ihraç edemediği, Türkiye’nin ihraç ettiği ürünlerin RCA değerleri 1 ve üzerinde olan ürün sayısının ise 1.519 olduğu görülmektedir. Türk ihraç ürünleri arasında uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olunan ürün sayısının 2001 yılında 1.148 olduğu düşünülürse yıllar içerisinde Türk ihracatçıların gösterdiği performans dikkat çekicidir. Çalışmada Türkiye’nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu bu ürünlerde Nijerya’nın Türkiye’den yaptığı ithalat analiz edilmiştir.

3.2. RCA Analizi İle Elde Edilen Bulgular

Nijerya 2018 yılında dünyadan 191 farklı ülkeden 4.160 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ithal ederken 119 farklı ülkeye 513 GTİP kodlu ürünü ise ihraç ettiği görülmektedir. Türkiye ise dünyanın 214 ülkesine 4.729 GTİP kodlu ürün ihraç ederken 4.788 GTİP kodlu ürünü de ithal ettiği görülmektedir. Bu da Nijerya'nın küresel tedarik zincirinde hem dünyaya yaptığı ihracatta hem de dünyadan yaptığı ithalatta Türkiye'den daha az yer aldığını göstermektedir. Ayrıca Nijerya'nın aynı yıl içerisinde Türkiye'den 1.009 GTİP kodlu ürün ithal ettiği de görülmektedir.

Nijerya'nın dünyadan ithal ettiği 4.160 ürün içinde Türkiye'nin dünyaya hiç satmadığı 259 ürün olduğu görülürken Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği 4.729 ürün içinde ise Türkiye'nin Nijerya'ya satmadığı ancak diğer ülkelere 19,2 milyar dolarlık ihraç ettiği 828 ürünün olduğu görülmektedir. Bu ürünleri Nijerya'nın dünyadan hiç ithal etmediği görülmektedir. Sonuç olarak Türkiye ile Nijerya'nın ortak ticaretlerine konu olabilecek toplamda 3.901 ürünün mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bu da bize bu ülkeye satılabilecek 3.901 üründen sadece 1.009 tanesini satan Türk ihracatçılarının Nijerya ile Türkiye arasında mevcut olan ticareti daha da artırmalarının mümkün olabileceğini göstermektedir. Dünyadan 4.160 Türkiye'den ise 1.009 ürün alan Nijerya pazarına Türk ihracatçılarının dünyaya sattığı ancak Nijerya pazarına daha hiç satmadığı 2.892 adet 6'lı GTİP kodlu ürünün olduğu açıkça görülmektedir.

Nijerya'nın 2018 yılında dünyadan tedarik ettiği 4.160 üründe toplam ithalatı 36,5 milyar dolar olurken Türkiye'den ise 1.009 üründe 311 milyon dolarlık ithalat yapmıştır. Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalat dünyadan yaptığı toplam ithalatın içinde %0,85 pay alırken bu ticaretin Türkiye'nin toplam ihracatındaki payı ise %0,2 olmuştur. Nijerya, Türkiye ile aralarındaki ticaret konu olan bu 1.009 üründe dünyadan toplam 22,65 milyar dolarlık ithalat yaparken bu ithalatın ülkenin toplam ithalatı içindeki payı ise %62,1 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ise Nijerya ile aralarındaki ticaret konu olan 1.009 üründe dünyaya toplam 66,9 milyar dolarlık ihracat yaparken bu ihracatın ülkenin toplam ihracatı (168 milyar dolar) içindeki payı ise %39,8 olarak gerçekleşmiştir. Açıkça görülmektedir ki iki ülke arasında ticaret konu olan 1.009 ürün Nijerya dış ticaretinde daha fazla olmak üzere iki ülkenin küresel ticaretinde de önemli rol oynamaktadır, bir başka ifade ile iki ülke arasında ticaret konu olan 1.009 ürün hem Türkiye'nin dünyaya ihracatının beşte ikisini Nijerya'nın ise dünyadan ithalatının neredeyse üçte ikisini oluşturmaktadır. Tespit edilen bu ürünlerde dünya genelinde bütün ülkelerin toplamda yaklaşık 7,1 trilyon dolarlık ihracat yaptığı görülürken bu ürünlerdeki ticaretin toplam küresel ticaret içindeki payı ise %42,5 olmuştur. Bu da göstermektedir ki iki ülke arasında ticarete konu olan 1.009 ürün küresel ticarete Nijerya'dakinden daha az Türkiye'den ise daha fazla önemli bir rol oynamaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere Nijerya dünyadan 4.160 Türkiye'den ise 1.009 ürün tedarik etmektedir. Türk ihracatçılarının Nijerya pazarına daha hiç satamadığı Nijerya ithalatçıların da Türkiye yerine başka ülkelerden tedarik ettiği toplamda 3.151 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün (bunların 259 tanesini Türkiye ihraç etmemekte, bu ülkeye daha satılabilecek 2.892 ürün olduğu görülmektedir) olduğu açıkça görülmektedir. Nijerya'nın dünyadan ithal ettiği Türkiye'den ise ithal etmediği 3.151 üründe 2018 yılında dünyadan toplam 13,81 milyar dolarlık Türkiye'den alabileceği fakat almadığı 2.892 üründe ise 12,53 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Türkiye ise Nijerya ile aralarındaki ticarete konu olabilecek bu 2.892 üründe (259 ürünü Türkiye dünyaya ihraç etmemektedir) dünyaya toplam 81,93 milyar dolarlık ihracat yaparken bu ihracatın ülkenin toplam ihracatı (168 milyar dolar) içindeki payı ise %49 olarak gerçekleşmiştir. Tespit edilen 2.892 üründe Nijerya'nın dünyadan ithalatı ise 12,53 milyar dolar olurken bu ithalatın ülkenin toplam ithalatı içindeki payı ise %34 olarak gerçekleşmiştir (**Tablo 20**).

Açıkça görülmektedir ki iki ülke arasında ticaret konu olmayan 2.892 ürün Türkiye dış ticaretinde daha fazla olmak üzere iki ülkenin küresel ticaretinde de önemli rol oynamaktadır. Türk ihracatçılarının bu ürünleri Nijerya pazarına satabilecekleri bir başka ifade ile Türk ihracatçıları için Nijerya pazarında da çok kat edilecek yolun olduğu açıkça görülmektedir.

Tablo 20. Nijerya'nın Dünyadan Yaptığı İthalatın ve Türkiye'den Yaptığı 1.009 Ürünün İthalatının Dünyadan Yaptığı İthalat İçindeki Payın Aralığına Göre Kırılımı (milyar \$)

Nijerya'nın İthalatında Türkiye'nin Payı (%)	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Payı	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Dünya İhracatı	Türkiye'nin Nijerya'ya İhracatının Türkiye'nin Toplam İhracatı İçindeki Payı
%0 (Türkiye'den hiç ithalat yapmadığı ürünler)	3.151	-	13,81	0,00%	81,93	9.211,93	0%
-%0 (Türkiye'nin Başka Ülkelere İhraç Ettiği Nijerya'nın Türkiye'den Hiç İthalat Yapmadığı ve Başka Ülkelerden İthal Ettiği Ürünler/Nijerya'nın Türkiye'den Mevcuttan Farklı İthal Edebileceği Diğer Ürünlerin Tamamı)	2.892	-	12,53	0,00%	81,93	8.956,14	0%
-Nijerya'nın Dünyadan İthal Ettiği Türkiye'nin Dünyaya Hiç İhraç Edemediği Ürünler	259	-	1,28	0,00%	-	255,79	0%
Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %0-1 Aralığında Olduğu Ürünler	486	0,071	19,51	0,36%	38,44	4.922,59	0,19%
Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %1-5 Aralığında Olduğu Ürünler	293	0,04	2,25	1,76%	16,17	1.669,49	0,24%
Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %5'den Büyük Olduğu Ürünler	230	0,20	0,89	22,46%	12,29	547,00	1,63%
Nijerya'nın Toplam İthal Ettiği Ürünler	4.160	0,311	36,46	0,85%	148,82	16.351	0,21%
-Nijerya'nın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünler	1.009	0,31	22,65	1,37%	66,90	7.139,08	0,46%
-Nijerya'nın Türkiye'den İthal Edebileceği Ürünlerin Tamamı	3.901	0,31	35,18	0,88%	148,82	16.095,22	0,21%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Yukarıda da belirtildiği üzere Nijerya, 2018 yılında dünyadan 36,5 milyar dolarlık 4.160 ürün, Türkiye’den ise 311 milyon dolarlık 1.009 ürün ithal etmiştir. Nijerya’nın Türkiye’den ithal edebileceği ve Türkiye yerine diğer ülkelerden ithal ettiği 12,5 milyar dolarlık 2.892 ürün daha mevcuttur.

Yapılan RCA analizi sonucunda Nijerya’nın Dünyadan ithal ettiği 4.160 ürün içinde Türkiye’nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu (RCA değeri 1 ve üzerinde olan) 1.220 ürün tespit edilirken 2018 yılında bunların sadece 415’i Nijerya’ya ihraç edilebilmiştir. Toplam ihraç edilen 1.009 üründen geriye kalan 594 ürün ise Türkiye’nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olmayan ürünlerdir.

Sonuç olarak Türkiye’nin Nijerya pazarına satabileceği 805’i Türkiye’nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ürün olmak üzere toplamda 2.892 ürün daha olduğu görülmektedir. Nijerya, tespit edilen 805 üründe dünyadan 1,9 milyar dolarlık ithalat yaparken bu ülkeye Türk ihracatçılarının satabileceği 2.892 ürünün tamamında ise 12,5 milyar dolarlık ithalat yapmıştır.

Türk ihracatçılarının ilk aşamada dünya pazarlarında da rekabet üstünlüğü olan, ancak Nijerya pazarına hiç satamadığı bu 805 ürünü Nijerya pazarına rahatça satabileceği bir sonraki aşamada da kalan 2.087 ürünü ihraç edebileceği toplamda da 2.892 ürünün olduğu açıkça görülmektedir (**Tablo 21**).

Tablo 21. Nijerya’nın Türkiye’den İthal Edebileceği Ürünlerin Analizi (2018)

Türk İhraç Ürünlerinin RCA Değeri	Ürün Sayısı	Nijerya’nın Dünyadan İthalatı (milyar \$)	Nijerya’nın Türkiye’den İthalatı (milyon \$)	Nijerya’nın Türkiye’den İthalatının Payı
Nijerya’nın Dünyadan İthal Ettiği Ürünler	4.160	36,5	311	%0,85
Nijerya’nın Türkiye’den İthal Ettiği Ürünler	1.009	22,7	311	%1,37
Nijerya’nın Türkiye’den İthal Edebileceği Ürünlerin Tamamı	3.901	35,2	311	%0,88
Nijerya’nın Türkiye’den İthal Etmediği Ürünler	2.892	12,4	0	
Nijerya’nın ithalatında RCA Değeri 1’in Altında Olan ve Türkiye’den İthalat Edebileceği Türk İhraç Ürünleri	2.681	29,3	151	%0,52
Nijerya’nın ithalatında RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan ve Türkiye’den İthal Edebileceği Türk İhraç Ürünleri	1.220	5,9	169	%2,69
Nijerya’ya İhraç Edilen ve RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	415	4	159	%3,99

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Türkiye dünyaya ihraç ettiği 4.729 ürün içerisinde 1.519 üründe uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne (RCA değeri 1 ve üzerinde olan ürün sayısı) sahip iken Nijerya ile ortak ticaretlerine konu olabilecek 3.901 ürün içerisinde de 1.220 üründe rekabet üstünlüğüne sahiptir (2.681 üründe ise RCA değeri 1’in altında olmuştur). Bu da ihracatçılarımızın Nijerya pazarına sattığı 1.009 ürün içinde rekabet üstünlüğüne sahip olduğu toplam 415 ürünün mevcut olduğunu 805 üründe de rekabet üstünlüğüne sahip olmasına rağmen Nijerya pazarına hiç giremediğini göstermektedir. Bir başka ifade ile Nijerya ile ticarete konu olabilecek 3.901 ürün içinde rekabet üstünlüğüne sahip 1.220 ürün bulunurken Nijerya’nın Türkiye’den ithal ettiği 1.009 ürün içinde ise RCA değeri 1’in üstünde olan ürün sayısı 415 olmuş, rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ancak Nijerya pazarına hiç satılmayan 805 ürünün olduğu görülmektedir.

Türk ihracatçıları rekabet üstünlüğüne sahip oldukları 415 üründe dünyaya 54,7 milyar dolarlık ürün satarken bunun 159,2 milyon dolarlık kısmını Nijerya'ya satmışlardır. Tespit edilen 415 üründe dünya genelinde ise toplamda yaklaşık 2,2 trilyon dolarlık ihracat gerçekleştiği görülürken Nijerya, bu ürünlerde dünyadan 3,99 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ürünlerde Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın bu ürünlerde dünyadan yaptığı toplam ithalattan %4 pay aldığı görülürken bu oranın Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı toplam ithalatın payından (%0,85) oldukça daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu da Türk ihracatçılarının Nijerya pazarına uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olan ürünleri daha çok sunduğunu göstermektedir (**Tablo 22**).

Tablo 22. Nijerya'nın Dünyadan Ve Türkiye'den İthalatının RCA Analizine Göre Kırılımı (milyar \$)

Türk İhraç Ürünlerinin RCA Değeri	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatına Konu Olan Ürün Sayısı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Payı	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Dünya İhracatı	Türkiye'nin Nijerya'ya İhracatının Türkiye'nin Toplam İhracatı İçindeki Payı
Nijerya'nın Dünyadan İthal Ettiği Ancak Türkiye'den İthal Etmediği Türkiye'nin İse Dünyadaki Diğer Ülkelere İhraç Ettiği RCA Değeri 1 Ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	805	-	1,93	0,0%	67,4	1.778,8	0,0%
Nijerya'nın Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %0-1 Aralığında Olduğu RCA Değeri 1 Ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	153	0,006	2,42	0,26%	30,1	1.310,1	0,02%
Nijerya'nın Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %1-5 Aralığında Olduğu RCA Değeri 1 Ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	139	0,018	0,94	1,9%	13,2	588,5	0,1%
Nijerya'nın Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %5'den Büyük Olduğu RCA Değeri 1 Ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	123	0,134	0,621	21,6%	11,5	322,7	1,2%
Nijerya'ya İhraç Edilebilecek RCA Değeri 1 Ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	1.220	0,159	5,919	2,69%	122,2	4.000,1	0,1%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tespit edilen 1.220 ürünün Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın toplam ithalat içindeki payına göre dağılımı yapılırken Nijerya'nın Türkiye'den ithalatını yaptığı ve Türkiye'nin rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ürünler;

- Türkiye'den hiç ithalatı yapılmayan ürünler,
- Türkiye'den ithalat payı %0-1 aralığında olan ürünler,
- Türkiye'den ithalat payı %1-5 aralığında olan ürünler,
- Türkiye'den ithalat payı %5 ve üzerinde olan ürünler olmak üzere 4 ayrı kategoriye ayrılmıştır.

Tabloda ayrıca 805 üründe de rekabet üstünlüğüne sahip olmasına rağmen Nijerya pazarına girilemediği görülürken, 153 ürünün Nijerya'nın Türkiye'den ithalatında pazar payının %0-1 aralığında olduğu, 139 ürünün Nijerya'nın Türkiye'den ithalatında pazar payının %1-5 aralığında olduğu ve 123 ürünün de Nijerya'nın Türkiye'den ithalatında pazar payının %5'den büyük olduğu görülmektedir. Nijerya pazarında büyük paya sahip olduğumuz 123 ürün detaylı incelendiğinde 91 üründe pazar payının %5-25 aralığında, 17 üründe %25-50 aralığında ve 15 üründe de %50'den büyük pazar payına sahip olduğumuz görülmektedir. İhracatçılarımızın Nijerya pazarında büyük ağırlığa sahip olduğu ürünlerde fazla ısrar etmek yerine diğer ürünlere ağırlık vermelerinde yarar görülmektedir. Ayrıca adı geçen (ithalattaki payı %5'den büyük olan) 123 üründe Nijerya'nın dünyadan toplam ithalatının yaklaşık 621 milyon dolar Türkiye'den yaptığı ithalatın ise yaklaşık 134,4 milyon dolar, ithalattaki payı %25'den büyük olan 32 üründe ise Nijerya'nın dünyadan toplam ithalatının yaklaşık 169,1 milyon dolar Türkiye'den yaptığı ithalatın ise yaklaşık 82,9 milyon dolar olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye Nijerya'da pazar payı %5'den büyük olan 123 üründe dünyaya 11,5 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken, pazar payının %25'den büyük olduğu 32 üründe dünyaya 2,51 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Tablo 23'te Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ancak Nijerya pazarında hiç yer almadığı 805 ürünün TİM sektörel sınıflamasına göre dağılımı ve Nijerya'nın bu sektörlerde dünyadan yaptığı ithalat ve Türkiye'nin Nijerya dışındaki ülkelere yaptığı ihracat görülmektedir. Nijerya TİM sınıflamasına göre bu ürün grubunda 26 sektörde de Türkiye'den ithalat gerçekleştirmiştir.

Nijerya bahsi geçen 805 üründe 2018 yılında dünyadan toplam 1,94 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye bu ürünlerden dünyaya 67,4 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken dünya genelinde ise bu ürünlerden 1,8 trilyon dolarlık ihracat gerçekleşmiştir. Nijerya bu sektörler arasında dünyadan en çok ithalatı 564 milyon dolar ile "Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri" sektöründe yaparken; 217 milyon dolarlık ithalatı "Makine ve Aksamları" sektöründe; 200 milyon dolarlık ithalatı "Çelik" sektöründe; 191 milyon dolarlık ithalatı "Otomotiv Endüstrisi" sektöründe ve 189 milyon dolarlık ithalatı da "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe yapmıştır.

Tablo 23. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu Ancak Nijerya pazarında Hiç Yer Almadığı 805 Ürünün Sektörel Dağılımı ve Nijerya'nın Dünyadan Yaptığı İthalat (2018, milyar \$)

Dünya Sıralama	TİM sektör sınıfı	Sınıfta Yer Alan 6'lı GTİP Kod Sayısı	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Dünya İhracatı
1	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	29	0,564	2,1	47,6
2	Makine ve Aksamları	58	0,217	1,5	52,4
3	Çelik	61	0,200	10,8	203,2
4	Otomotiv Endüstrisi	23	0,191	13,4	334,7
5	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	79	0,189	2,8	137,9
6	Elektrik Elektronik	12	0,120	0,3	14,4
7	İklimlendirme Sanayii	17	0,080	0,7	18,4
8	Demir ve Demir Dışı Metaller	39	0,066	2,0	67,5
9	Gemi ve Yat	6	0,056	0,3	12,0
10	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	173	0,049	13,9	356,5
11	Tekstil ve Hammaddeleri	138	0,045	2,9	88,6
12	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	32	0,034	1,0	51,5
13	Yaş Meyve ve Sebze	14	0,034	1,5	53,6
14	Tütün	3	0,027	1,0	30,7
15	Madencilik Ürünleri	22	0,023	2,4	35,4
16	Meyve Sebze Mamulleri	19	0,011	1,1	36,7
17	Savunma ve Havacılık Sanayii	5	0,010	0,2	9,6
18	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	23	0,010	1,0	30,5
19	Deri ve Deri Mamulleri	15	0,004	0,5	30,9
20	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	9	0,002	0,3	12,5
21	Fındık ve Mamulleri	4	0,001	1,8	9,5
22	Kuru Meyve ve Mamulleri	7	0,001	0,9	10,2
23	Zeytin ve Zeytinyağı	3	0,000	0,2	4,2
24	Mücevher	5	0,000	4,5	117,9
25	Süs Bitkileri ve Mam.	3	0,000	0,1	1,9
26	Halı	5	0,000	0,1	4,4
	Diğer Sanayi Ürünleri	1	0,001	0,1	6,2
	Sektörler toplamı	805	1,935	67,4	1.778,8

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Tablo 24'te Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den ithalatında pazar payı %0-1 aralığında olan 153 ürünün TİM sınıflamasına göre sektörel dağılımı görülmektedir. Nijerya TİM sınıflamasına göre bu ürün grubunda 15 sektörde Türkiye'den ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ürün grubunun tamamında Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payı %0,3 olurken bu ticaretin Türkiye'nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payı ise %0,02 olmuştur. Bu ürün grubunda Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payının bu ticaretin Türkiye'nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payından büyük olduğu görülmektedir.

Nijerya bahsi geçen 153 üründe 2018 yılında dünyadan toplam 2,4 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye'den ise 6,4 milyon dolarlık ithalat yapmıştır. Nijerya tespit edilen 153 ürünün

sektörel kırılımında dünyadan en çok ithalatı 515 milyon dolar ile “Makine ve Aksamları” sektöründe yaparken bu sektörü 449 milyon dolar ithalat ile “Otomotiv Endüstrisi” sektörü ile 353 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Elektrik Elektronik” sektörleri izlemektedir. Nijerya bu sektörler arasında Türkiye’den en çok ithalatı ise 1,35 milyon dolar ile “Makine ve Aksamları” sektöründe yaparken bu sektörü 1,21 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektörü ile 624 bin dolarlık ithalatın yapıldığı “Elektrik Elektronik” sektörleri izlemektedir. Tabloda ayrıca bu grupta yer alan 153 ürünün oluşturduğu sektörlerin Nijerya’nın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralamaları ile Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamaları karşılaştırıldığında “Çelik” ve “Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri” sektörleri hariç kalan 13 sektörden “Makine ve Aksamları”, “Otomotiv Endüstrisi”, “İklimlendirme Sanayii”, “Demir ve Demir Dışı Metaller” ve “Deri ve Deri Mamulleri” sektörleri aynı sırada yer alırken geriye kalan 8 sektör ise yer değiştirmelerine rağmen her iki sıralamada da birbirlerine yakın sıralandığı görülmektedir.

Özellikle Nijerya’nın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralamada ilk 10 sırada yer alan sektörlerin bazılarının aynı bazılarının da Türkiye’den en çok ithalat yapılan sektörlerle bir iki basamak yer değiştirmelere rağmen aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu da Türk ihracatçılarının Nijerya’nın dünyadan en çok ithalat yaptığı sektörlerde bu pazara hitap edebildiğini göstermektedir.

Tablo 24. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %0-1 Aralığında Olan 153 Ürünün Sektörel Dağılımı (2018)

Türkiye sıralama	Dünya Sıralama	TİM sektör sınıfı	Sınıfta Yer Alan 6'lı GTİP Kod Sayısı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı (milyon \$)	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı (milyon \$)	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı (milyar \$)	Dünya İhracatı (milyar \$)
1	1	Makine ve Aksamları	31	1,35	514,71	0,3%	1,50	82,59
2	2	Otomotiv Endüstrisi	17	1,21	449,15	0,3%	10,19	562,52
5	3	Elektrik Elektronik	12	0,62	352,76	0,2%	5,69	146,16
8	4	Çelik	16	0,38	328,16	0,1%	1,25	47,52
4	5	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	22	0,72	190,47	0,4%	2,93	126,99
6	6	İklimlendirme Sanayii	7	0,47	169,67	0,3%	0,91	37,85
7	7	Demir ve Demir Dışı Metaller	17	0,40	121,48	0,3%	3,07	119,09
3	8	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mam.	4	0,89	105,77	0,8%	0,73	51,80
10	9	Madencilik Ürünleri	1	0,11	54,21	0,2%	0,03	3,16
9	10	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	11	0,12	47,31	0,3%	1,33	53,12
14	11	Gemi ve Yat	2	0,01	32,81	0,0%	0,19	11,83
11	12	Tekstil ve Hammaddeleri	4	0,06	25,48	0,2%	0,16	12,43
12	13	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	5	0,03	19,27	0,2%	0,23	16,12
13	14	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	3	0,02	5,77	0,3%	1,89	38,71
15	15	Deri ve Deri Mamulleri	1	0,01	4,43	0,2%	0,00	0,17
		Sektörler toplamı	153	6,40	2.421,44	0,3%	30,11	1.310,07

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Tablo 25'te Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den ithalatında pazar payı %1-5 aralığında olan 139 ürünün sektörel dağılımı görülmektedir. Nijerya TİM sınıflamasına göre bu ürün grubunda 15 sektörde Türkiye'den ithalat gerçekleştirmiştir. Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payı %1,9 olurken bu ticaretin Türkiye'nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payı ise %0,14 olmuştur. Bu ürün grubunda Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payının bu ticaretin Türkiye'nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payından büyük olduğu görülmektedir.

Nijerya, bahsi geçen 139 üründe 2018 yılında dünyadan toplam 942,2 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye'den ise 18,3 milyon dolarlık ithalat yapmıştır. Nijerya bu sektörler arasında dünyadan en çok ithalatı 339 milyon dolar ile "Makine ve Aksamları" sektöründe yaparken bu sektörü 124 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektörü ile 100,2 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Çelik" sektörleri izlemektedir. Nijerya bu sektörler arasında Türkiye'den en çok ithalatı ise 5,7 milyon dolar ile yine "Makine ve Aksamları" sektöründe yaparken bu sektörü 2,45 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Çelik" sektörü ile 2,27 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektörleri izlemektedir.

Tabloda ayrıca bu grupta yer alan 139 ürünün oluşturduğu sektörlerin Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralaması ile Türkiye'den yaptığı ithalattaki sıralaması karşılaştırıldığında "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri", "Çelik", "İklimlendirme Sanayii", "Demir ve Demir Dışı Metaller" ve "Elektrik Elektronik" sektörlerinin (toplam beş sektör) bir iki basamak yer değiştirmesi hariç diğer sektörlerin (on sektör) Nijerya'nın hem dünyadan hem de Türkiye'den ithalatında aynı sırada yer aldığı görülmektedir. Bu da Türk ihracatçılarının Nijerya'nın en çok ithalat yaptığı sektörlerde bu pazara hitap ettiğini göstermektedir.

Tablo 25. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %1-5 Aralığında Olan 139 Ürünün Sektörel Dağılımı (2018)

Türkiye sıralama	Dünya Sıralama	TİM sektör sınıfı	Sınıfta Yer Alan 6'lı GTİP Kod Sayısı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı (milyon \$)	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı (milyon \$)	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı (milyar \$)	Dünya İhracatı (milyar \$)
1	1	Makine ve Aksamları	25	5,689	338,95	1,7%	0,94	59,87
3	2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	21	2,274	123,76	1,8%	1,38	38,64
2	3	Çelik	12	2,452	100,18	2,4%	1,54	69,99
6	4	İklimlendirme Sanayii	12	1,312	92,86	1,4%	0,68	35,94
4	5	Demir ve Demir Dışı Metaller	17	1,944	76,56	2,5%	1,24	81,22
5	6	Elektrik Elektronik	9	1,839	74,07	2,5%	0,90	43,48
7	7	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mam.	7	1,138	68,35	1,7%	1,76	70,62
8	8	Otomotiv Endüstrisi	9	0,987	32,18	3,1%	1,85	107,37
9	9	Tekstil ve Hammaddeleri	7	0,365	15,63	2,3%	0,52	12,41
10	10	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	5	0,138	7,19	1,9%	0,81	26,56
11	11	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	4	0,072	5,88	1,2%	0,24	4,78
12	12	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	2	0,052	3,37	1,5%	0,11	4,46
13	13	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	7	0,048	2,32	2,1%	1,02	29,39
14	14	Madencilik Ürünleri	1	0,027	0,85	3,2%	0,07	0,77
15	15	Deri ve Deri Mamulleri	1	0,001	0,08	1,3%	0,11	2,99
		Sektörler toplamı	139	18,3	942,2	1,9%	13,2	588,5

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Tablo 26'da Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den ithalatında pazar payı %5'den büyük olan 123 ürünün sektörel dağılımı görülmektedir. Nijerya TİM sınıflamasına göre bu ürün grubunda 18 sektörde Türkiye'den ithalat gerçekleştirmiştir. Bu grupta yer alan ürünlerden oluşan sektör sayısı Türkiye'den yapılan ithalatın Nijerya'nın toplam ithalatından aldığı payın %0-1 ve %1-5 aralığında olduğu gruplardaki sektör sayılarından daha fazla olduğu görülmektedir (bu gruplardaki ürünler 15 sektörü oluşturmaktadır). Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payı %21,6 olurken bu ticaretin Türkiye'nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payı ise %1,2 olmuştur. Bu ürün grubunda Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payının bu ticaretin Türkiye'nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payından oldukça büyük olduğu görülmektedir.

Nijerya, bahsi geçen 123 üründe 2018 yılında dünyadan toplam 621 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye'den ise yaklaşık 134,4 milyon dolarlık ithalat yapmıştır. Nijerya bu sektörler arasında dünyadan en çok ithalatı 146,7 milyon dolar ile "Çelik" sektöründe yaparken bu sektörü 77 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektörü; 73 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Elektrik Elektronik" sektörü; 59,3 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri" sektörü ile 53,6 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Makine ve Aksamları" sektörü izlemektedir. Nijerya bu sektörler arasında Türkiye'den en çok ithalatı ise 29,3 milyon dolar ile yine "Çelik" sektöründe yaparken bu sektörü 24,9 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Madencilik Ürünleri" sektörü; 22,6 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri" sektörü; 13,7 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Demir ve Demir Dışı Metaller" sektörü ile 10,8 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Elektrik Elektronik" sektörü takip etmektedir.

Tabloda ayrıca bu grupta yer alan 123 ürünün oluşturduğu sektörlerin Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralamaları ile Türkiye'den yapılan ithalattaki sıralamaları karşılaştırıldığında "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri", "Madencilik Ürünleri" ve "Demir ve Demir Dışı Metaller" hariç diğer 15 sektörün bazıları bir iki basamak yer değiştirmesine rağmen Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralamasının Türkiye'den yapılan ithalattaki sıralama ile aynı olduğu görülmektedir.

Nijerya'nın dünyadan en çok ithalat yaptığı sektör ile Türkiye'den en çok ithalat yaptığı sektör aynı olurken (Çelik sektörü) "Çelik", "İklimlendirme Sanayii", "Otomotiv Endüstrisi", "Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri", "Tekstil ve Hammaddeleri" ile "Deri ve Deri Mamulleri" sektörlerinin aynı sıralamaya sahip olduğu görülürken kalan 9 sektörün ise bir iki basamak yer değiştirmesine rağmen Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralamasının Türkiye'den yapılan ithalattaki sıralama ile aynı olduğu görülmektedir. Bu da Türk ihracatçılarının bir önceki gruplardaki sektörlerle benzer olarak Nijerya'nın en çok ithalat yaptığı sektörlerde bu pazara hitap ettiğini göstermektedir.

Tablo 26. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Nijerya'nın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %5'den Büyük Olan 123 Ürünün Sektörel Dağılımı (milyon \$)

Türkiye sıralama	Dünya Sıralama	TİM sektör sınıfı	Sınıfta Yer Alan 6'lı GTİP Kod Sayısı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı (milyon \$)	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı (milyon \$)	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı (milyar \$)	Dünya İhracatı (milyar \$)
1	1	Çelik	11	29,3	146,7	20,0%	0,97	24,37
6	2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	22	9,1	76,9	11,8%	1,69	67,94
5	3	Elektrik Elektronik	11	10,8	73,0	14,8%	1,96	52,50
3	4	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mam.	7	22,6	59,3	38,2%	1,17	7,92
7	5	Makine ve Aksamları	10	7,1	53,6	13,3%	0,26	10,52
9	6	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	8	5,3	51,6	10,3%	1,41	54,95
2	7	Madencilik Ürünleri	7	24,9	43,2	57,5%	1,29	10,57
8	8	İklimlendirme Sanayii	9	6,1	40,6	15,0%	0,75	29,53
4	9	Demir ve Demir Dışı Metaller	7	13,7	25,7	53,4%	0,66	26,26
10	10	Otomotiv Endüstrisi	1	1,7	20,3	8,2%	0,09	3,18
11	11	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	7	1,5	13,1	11,1%	0,39	6,67
12	12	Tekstil ve Hammaddeleri	7	1,1	12,7	8,9%	0,21	7,51
14	13	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	9	0,2	2,0	8,9%	0,16	7,08
13	14	Savunma ve Havacılık Sanayii	2	0,8	1,0	79,9%	0,03	0,77
16	15	Meyve Sebze Mamulleri	1	0,0	0,5	8,0%	0,06	1,67
17	16	Zeytin ve Zeytinyağı	1	0,0	0,3	5,3%	0,14	6,85
15	17	Halı	2	0,2	0,2	79,4%	0,24	4,26
18	18	Deri ve Deri Mamulleri	1	0,0	0,0	5,3%	0,01	0,22
		Sektörler toplamı	123	134,4	620,9	21,6%	11,47	322,75

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

4. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Tarife ve Tarife Dışı Engeller

Nijerya'nın faydalanıcı olduğu Ermenistan, Avustralya, Kanada, Avrupa Birliği (AB), Japonya, Kazakistan, Yeni Zelanda, Rusya Federasyonu, İsviçre, Türkiye (1 Ocak 2002'den itibaren) ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin sağlayıcı olduğu tercihli ticaret anlaşmalarının yanı sıra ECOWAS ve Gelişmekte Olan Ülkeler arasında Küresel Ticaret Tercihleri Sistemi (Global System of Trade Preferences among Developing Countries, GSTP) ile yürürlükte olan ve AB ile Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Ortaklık Anlaşması⁵ (Economic Partnership Agreement, EPA) yapılacağı DTÖ'ye duyurulan serbest ticaret anlaşmaları mevcuttur.

Nijerya, ithal ettiği ürünlerde 2016 yılında %12,74 oranında ortalama "En Çok Gözetilen Ulus (MFN)" tarifesi uygularken %11,96 oranında ortalama "tercihli tarife" uygulamıştır. Nijerya'nın ortalama "En Çok Gözetilen Ulus (MFN)" tarifesi ile ortalama tercihli tarifelerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Nijerya 2019 yılında dünyadan yaptığı ithalatta 51 adet "A-Sihhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri", 26 adet "B-Ticarette teknik engeller (TBT'ler)", 1 adet "C-Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler", 15 adet "E-Ruhsatlar, kotalar, yasaklar ve diğer miktar kontrol önlemleri", 1 adet "F-Fiyat kontrol önlemleri: Ücretler, vergiler ve benzer diğer tarife önlemleri" ile 3 adet "P-İhracatla ilgili önlemler" tarife dışı engel (NTM) uygulamıştır (UNCTAD, 2020).

Nijerya, 2018 yılında dünyadan toplam 4.160 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün, Türkiye'den ise 1.009 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ithal etmektedir. **Tablo 27'**de dünyadan ithal ettiği ürünlerin ithalatta uyguladığı gümrük vergisi oranlarına göre kırılımı görülmektedir. Nijerya dünyadan ithal ettiği bu ürünler içinde 125 üründe gümrük vergisi uygulamazken, %1'den büyük %5'den küçük 1 üründe, %5'den büyük %10'dan küçük 1.955 üründe, %10'dan büyük %15'den küçük 1.077 üründe, %15'den büyük %20'den küçük 93 üründe, %20'den büyük %25'den küçük 1.828 üründe, %25'den büyük %30'dan küçük 12 üründe, %30'dan büyük %35'den küçük 114 üründe gümrük vergisi uygulamıştır. Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalatta birçok üründe %5'in üzerinde gümrük vergisi uyguladığı görülürken, en çok gümrük vergisi uyguladığı ürünlerin 1.955 ürünün yer aldığı %5-10 arası gümrük vergisi uyguladığı ürün grubu ile 1.822 ürünün yer aldığı %20-25 arası gümrük vergisi uyguladığı ürün grubu ve 1.077 ürünün yer aldığı %10-15 arası gümrük vergisi uyguladığı ürün grubundaki ürünler olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 27. Dünyadan Yapılan İthalatta Nijerya'nın Uyguladığı Gümrük Vergisi Oranlarına Göre 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayılarının Dağılımı (2016)

İthalatta Uygulanan Gümrük Vergisi Oranı	Ürün Sayısı
Gümrük Vergisi Uygulanmayan Ürünler (%0)	125
%0'dan büyük-%1'den küçük	0
%1'den büyük-%5'den küçük	1
%5'den büyük-%10'dan küçük	1.955
%10'dan büyük-%15'den küçük	1.077
%15'den büyük-%20'den küçük	93
%20'den büyük-%25'den küçük	1.828
%25'den büyük-%30'dan küçük	12
%30'dan büyük-%35'den küçük	114
%35'den büyük	0
Toplam	5.205

Kaynak: (ITC Market Access Map (MacMap), 2020)

⁵ 30 Haziran 2014'te AB ile 16 Batı Afrika ülkesi (Benin, Burkina Faso, Yeşil Burun Adaları, Fildişi Sahili, Gambia, Gana, Gine, Gine Bissau, Liberya, Mali, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone, Togo ve Moritanya), Economic Community of West African States (ECOWAS) ve the West African Economic and Monetary Union (WAEMU) arasında AB-EPA olacağı duyurulmuştur.

Dünya Bankası WITS verilerine göre Nijerya 2017 yılında dünyadan ithal ettiği 3.923 ürünün %85,9'una bu ürünlerin toplam ithalat tutarının ise %94,33'üne tarife dışı engel uygulamıştır. Nijerya'nın ithalat yaptığı sektörler içinde yer alan ürünler içinde NTM uygulanan ürün sayısının oranı incelendiğinde en çok tarife dışı engelin "Tekstil ve Hazır Giyim", "Çeşitli Ürünler", "Gıda Ürünleri", "Taş ve Cam", "Taşımacılık", "Hayvansal Ürünler", "Sebze", "Ağaç Ürünleri", "Ayakkabı", "Deri ve Deri Ürünleri", "Plastik veya Kauçuk", "Makine ve Elektrikli Ürünler" ile "Madencilik" sektöründe uygulandığı ve adı geçen bütün sektörlerde ithal edilen ürünlerin tamamında tarife dışı engel uygulandığı görülmektedir. Tarife dışı engelin uygulandığı sektörler arasında en çok engel uygulanan ürüne ise 767 ürün ile "Makine ve Elektrikli Ürünler" sektörünün sahip olduğu tespit edilmiştir. En az tarife dışı engelin uygulandığı ürüne sahip olan sektörler ise 3 ürünle "Yakıtlar", 6 ürünle "Mineraller" ve 167 ürünle "Kimyasallar" sektörü olarak sıralanmaktadır. İthalat tutarında en az NTM'ye ise %37,4 ile "Mineraller" sektörü sahip olmuştur (**Tablo 28**).

Tablo 28. Nijerya'nın İthalatta Uyguladığı Tarife Dışı Engellerin Sektöre Göre Oranı

Sektör	İthalattaki NTM Oranı (Toplam İthalat İçindeki %)	NTM Uygulanan İthal Ürün Oranı (İthal Ürün Sayısı İçindeki %)	NTM'ye Konu Olan Ürün Sayısı
Tekstil ve Hazır Giyim	100	100	664
Çeşitli Ürünler	100	100	349
Gıda Ürünleri	100	100	182
Taş ve Cam	100	100	176
Taşımacılık	100	100	129
Hayvansal Ürünler	100	100	138
Sebze	100	100	266
Ağaç Ürünleri	100	100	224
Ayakkabı	100	100	49
Deri ve Deri Ürünleri	100	100	53
Plastik veya Kauçuk	100	100	209
Makine ve Elektrikli Ürünler	100	100	767
Madenler	100	100	531
Yakıtlar	95,78	8,57	3
Kimyasallar	44,51	23,62	167
Mineraller	37,4	18,18	16
Tüm İthalat Ürünleri	94,33	85,9	3.923

Kaynak: (Dünya Bankası, World Integrated Trade Solution (WITS), 2020)

Tablo 29' da tarife dışı engellere göre Nijerya'nın ithalatında ve ithal ettiği ürün sayısındaki NTM oranları görülmektedir. En çok NTM uygulaması "Sevkiyat öncesi muayene (C100)" olup 2017 yılında ithal edilen toplam 3.923 ürünün 3.403'sinde bu NTM uygulanmış olup ürünlerin %74,5'inde NTM uygulandığı ve NTM uygulanan bu ürünlerin ithalat tutarının ise toplam ithalatın %83,7'sine denk geldiği görülmektedir. İkinci sırada en çok NTM uygulaması 890 ürüne uygulanan "Ticarette Teknik Engeller (TBT) nedenleriyle yetkilendirme gereksinimi (B140)" olup NTM uygulanan bu ürünlerin toplam ürünlerin %19,5'ini toplam ithalat tutarının ise %19,23'ünü oluşturduğu görülmektedir. Üçüncü sırada ise en çok NTM uygulaması 828 ürüne uygulanan "Etiketleme gereksinimleri (B310)" olup NTM uygulanan bu ürünlerin toplam ürünlerin %18,13'ünü toplam ithalat tutarının ise %20,62'sini oluşturduğu görülmektedir.

En az NTM uygulaması ise 454 ürüne uygulanan "Ürün kayıt gereksinimi (A810)" olup NTM uygulanan bu ürünlerin toplam ürünlerin %9,94'ünü toplam ithalat tutarının ise %9,36'sini oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 29. Tarife Dışı Engellere Göre Oranı Nijerya'nın İthalatta Uyguladığı NTM Oranları

NTM	İthalattaki NTM Oranı (Toplam İthalat İçindeki%)	NTM Uygulanan İthal Ürün Oranı (İthal Ürün Sayısı İçindeki %)	NTM'ye Konu Olan Ürün Sayısı
Sevkiyat öncesi muayene (C100)	83,68	74,49	3.402
Etiketleme gereksinimleri (B310)	20,62	18,13	828
Ticarette Teknik Engeller (TBT) nedenleriyle yetkilendirme gereksinimi (B140)	19,23	19,49	890
Ticarette Teknik Engeller (TBT) nedenleriyle ithalatçılar için kayıt şartı (B150)	17,69	14,32	654
Belirli maddelerin gıda ve yemlerde ve bunların temas malzemelerinde kısıtlı kullanımı (A220)	11,20	10,20	466
Etiketleme gereksinimleri (A310)	9,70	10,23	467
İthalatçılar için kayıt şartları (A150)	9,67	10,18	465
Bazı (mikrobiyolojik olmayan) maddelerin kalıntıları veya kontaminasyon tolerans sınırları (A210)	9,67	10,18	465
Sıhhi ve Bitki sağlığı (SPS) nedenleriyle Özel Yetkilendirme gereksinimi (A140)	9,63	9,98	456
Ürün kayıt gereksinimi (A810)	9,36	9,94	454

Kaynak: (Dünya Bankası, World Integrated Trade Solution (WITS), 2020)

Tablo 30'da Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalatta uyguladığı 2013 yılında belirlenen tarife (gümrük vergisi) dışı engeller ve bu engel kodlarında yer alan 6'lı GTİP kodlu ürün sayılarının görülmektedir. En fazla ürünü C100 kodlu "Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler" adlı NTM'nin kapsadığı görülürken bu kod altında 3.672 6'lı GTİP kodlu farklı ürünün olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada 971 ürünün yer aldığı E100 kodlu "SPS veya TBT nedenleriyle yetkilendirmeler dışında otomatik olmayan ithalat lisans prosedürleri" açıklamalı NTM yer alırken üçüncü sırada ise 868 ürünün yer aldığı B310 kodlu "Etiketleme gereksinimleri" açıklamalı NTM yer almaktadır. Tabloda en az ürünü kapsayan NTM'lerin ise 1 ürünü kapsayan E316, 5'er ürünü kapsayan B190 ve B220 ile 6 ürünü kapsayan B810'un olduğu görülmektedir. Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalatta 4.948 farklı 8'li GTİP kodlu üründe tarife (gümrük vergisi) dışı engel uyguladığı görülmektedir. Ürünler 6'lı GTİP kod başlıkları altında tekrar birleştirildiğinde ise ürün sayısının 4.330'a düştüğü görülmektedir. Bu 4.948 farklı 8'li GTİP kodlu üründe 24 NTM'nin 40.264 defa 4.330 farklı 6'lı GTİP kodlu üründe ise 12.435 defa yer aldığı görülmektedir.

Tablo 30. Nijerya'nın Dünyadan İthal Ettiği Ürünlere Uyguladığı NTM'nin Geçerli Olduğu 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı (2013 yılı)

NTM Kodu	NTM'nin Geçerli Olduğu 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı	NTM Kodu	NTM'nin Geçerli Olduğu 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı
A130	571	B220	5
A140	573	B310	868
A150	582	B600	10
A210	582	B700	724
A220	583	B810	6
A310	584	C100	3672
A330	571	E100	971
A410	10	E311	294
A420	580	E316	1
A810	571	E320	39
A840	571	E321	4
B190	5	F720	58
		Toplam	12.435

Kaynak: (ITC Market Access Map (MacMap), 2019b)

Not: MacMap'teki 8'li GTİP kodlu ürünler 6'lı GTİP kodlu ürünlere dönüştürülmüştür.

4.1. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Tarifeler (Gümrük Vergileri)

Nijerya Türkiye'den yaptığı ithalatta bazı ürünlere gümrük vergisi uygularken bazı ürünlerde tarife dışı engel uygulamaktadır. İlk aşamada Nijerya'nın 2018 yılında Türkiye'den yaptığı 310,7 milyon dolarlık ithalat içinde hangi ürünlerde hangi oranlarda tarife uyguladığı dikkate alınarak sektörlerin ortalama tarife oranları analiz edilecektir. İkinci aşamada ise Nijerya'nın Türkiye'ye uyguladığı tarife dışı engeller analiz edilecektir.

Nijerya, 2018 yılında Türkiye'den yaptığı 1.009 ürünün ithalatında 960 ürüne gümrük vergisi uygulamıştır. Bu ürünlerde Türkiye Nijerya'ya 219,5 milyon dolarlık ürün ihraç ederken dünyaya ise toplamda 65,2 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Nijerya ise bu ürün grubunda dünyadan 13,3 milyar dolarlık alım gerçekleştirmiştir.

Tablo 31'de Nijerya'nın Türkiye'den ithal ettiği ürünlerin ithalatta uyguladığı gümrük vergisi oranlarına göre kırılımı görülmektedir. Nijerya Türkiye'den ithal ettiği bu ürünler içinde 49 üründe gümrük vergisi uygulamazken, %5'den büyük %10'dan küçük 406 üründe, %10'dan büyük %15'den küçük 227 üründe, %15'den büyük %20'den küçük 16 üründe, %20'den büyük %25'den küçük 296 üründe, %25'den büyük %30'dan küçük 3 üründe, %30'dan büyük %35'den küçük 12 üründe gümrük vergisi uygulamıştır. Nijerya Türkiye'den yaptığı ithalatta en çok gümrük vergisi uyguladığı ürünlerin 406 ürünün yer aldığı %5-10 arası gümrük vergisi uyguladığı ürün grubundaki ürünler olduğu tespit edilmiştir. Nijerya Türkiye'den yaptığı 945 ürünün ithalatında %5-25 aralığında gümrük vergisi uygulamaktadır.

Nijerya'nın dünyadan ithal ettiği toplam 4.160 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatında uyguladığı gümrük vergisi oranlarının Türkiye'ye uyguladığı gümrük vergi oranları ile aynı olduğu tespit edilmiştir. Nijerya Türkiye'ye gümrük vergisi uygulamadığı 49 ürünün hepsinde serbest ticaret anlaşması yapmadığı dünyanın diğer ülkelerine de vergi uygulamamaktadır.

Tablo 31. Nijerya'nın Türkiye'den Yaptığı İthalatta Uygulanan Gümrük Vergisi Oranlarına Göre 6'lı Gtip Kodlu Ürün Sayılarının Dağılımı

İthalatta Uygulanan Gümrük Vergisi Oranı	Ürün Sayısı
Gümrük Vergisi Uygulanmayan Ürünler (%0)	49
%0'dan büyük-%1'den küçük	0
%1'den büyük-%5'den küçük	0
%5'den büyük-%10'dan küçük	406
%10'dan büyük-%15'den küçük	227
%15'den büyük-%20'den küçük	16
%20'den büyük-%25'den küçük	296
%25'den büyük-%30'dan küçük	3
%30'dan büyük-%35'den küçük	12
%35'den büyük	0
Toplam	1.009

Kaynak: (ITC Market Access Map (MacMap), 2019b)

Tablo 32'de MacMap verilerine göre Nijerya'nın Türkiye'ye karşı uyguladığı tarifelerin TİM sınıflamasına göre sektör kırılımları görülmektedir.

Sektörler arasında en yüksek gümrük vergisi oranının “Halı”, “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” ile “Meyve Sebze Mamulleri” sektörlerinde olduğu görülürken bu sektörlerdeki ortalama vergi oranı %20 olarak gerçekleşmiştir. Bu sektörü %17,7 gümrük vergisi oranı ile “Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri” sektörü ile %15,4 gümrük vergisi oranı ile “Tekstil ve Hammaddeleri” sektörleri izlemektedir.

Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatta sektörler arasında en yüksek gümrük vergisi gelirinin “Çelik” sektöründe olduğu görülürken bu sektördeki ortalama vergi geliri 3,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu sektörü 2,62 milyon dolar gümrük vergisi geliri ile “Demir ve Demir Dışı Metaller” sektörü ile 2,6 milyon dolar gümrük vergisi geliri ile “Madencilik Ürünleri” sektörleri izlemektedir.

Nijerya 2018 yılında Türkiye'den yaptığı 310,6 milyon dolarlık ithalat üzerinden 22,9 milyon dolarlık gümrük vergisi elde ederken ithalata ortalama %7,4 gümrük vergisi uygulamıştır. Nijerya 2018 yılında Türkiye'den ithal ettiği ürün grubunda dünyadan 22,6 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye ise dünya geneline 66,8 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Tablo 32. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Tariflerin (Gümrük Vergileri) Sektörel Ortalaması

TİM sektör sınıfı	Sektörde Yer Alan 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatı	Nijerya'nın Dünyadan İthalatı	Nijerya'nın Türkiye'den İthalatının Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Toplam Vergi Oranı	Toplam Vergi
Halı	3	168	214	78,5%	240.952	20,0%	34
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	32	460	17.029	2,7%	3.197.886	20,0%	92
Meyve Sebze Mamulleri	3	58	1.952	3,0%	95.063	20,0%	12
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	41	2.524	120.735	2,1%	1.190.875	17,7%	446
Tekstil ve Hammaddeleri	32	11.894	123.608	9,6%	915.492	15,4%	1.829
Demir ve Demir Dışı Metaller	83	17.204	386.573	4,5%	5.517.261	15,2%	2.618
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	50	6.990	245.275	2,8%	3.736.423	13,5%	942
Savunma ve Havacılık Sanayii	7	1.600	81.410	2,0%	646.510	13,4%	214
Otomotiv Endüstrisi	52	5.556	1.523.540	0,4%	12.936.049	12,4%	690
Çelik	56	32.946	612.492	5,4%	3.848.206	11,0%	3.611
Zeytin ve Zeytinyağı	1	17	318	5,3%	137.148	10,0%	2
Madencilik Ürünleri	20	26.164	133.789	19,6%	1.438.264	10,0%	2.612
İklimlendirme Sanayii	63	13.428	1.019.681	1,3%	3.471.608	9,4%	1.266
Elektrik Elektronik	153	22.277	2.205.199	1,0%	10.544.191	7,4%	1.658
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	30	28.818	525.411	5,5%	3.743.392	7,4%	2.125
Mücevher	2	15	139	10,8%	388	7,0%	1
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	162	34.740	4.227.009	0,8%	9.820.461	6,6%	2.308
Gemi ve Yat	4	17	35.745	0,0%	191.361	6,2%	1
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	4	98	212.064	0,0%	114.051	6,1%	6
Deri ve Deri Mamulleri	10	860	41.377	2,1%	152.209	5,6%	48
Tütün	1	846	71.128	1,2%	413	5,0%	42
Yaş Meyve ve Sebze	1	2	487	0,4%	3.566	5,0%	0
Makine ve Aksamları	177	46.348	2.573.869	1,8%	4.847.826	3,0%	1.396
Diğer Sanayi Ürünleri	4	20	15.604	0,1%	48.766	20,0%	4
TİM sektör sınıflaması dışı	18	57.599	8.473.832	0,7%	0	1,6%	899
Sektörler toplamı	1.009	310.649	22.648.480	1,4%	66.838.361	7,4%	22.857

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2019), (International Trade Centre, MacMap, 2019) ve TİM

4.2. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı Tarife Dışı Engeller

Nijerya'nın Türk ihrac ürünlerine ikili tarife dışı engel uygulamadığı diğer ülkelere karşı uyguladığı tarife dışı engelleri Türkiye'ye karşı da uyguladığı tespit edilmiştir.

Tablo 33'da Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatta uyguladığı 2013 yılında belirlenen tarife (gümrük vergisi) dışı engeller ve bu engel kodlarında yer alan 6'lı GTİP kodlu ürün sayılarının görülmektedir. En fazla ürünü C100 kodlu "Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler" adlı NTM'nin kapsadığı görülürken bu kod altında 3.672 6'lı GTİP kodlu farklı ürünün olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada 971 ürünün yer aldığı E100 kodlu "SPS veya TBT nedenleriyle yetkilendirmeler dışında otomatik olmayan ithalat lisans prosedürleri" açıklamalı NTM yer alırken üçüncü sırada ise 868 ürünün yer aldığı B310 kodlu "Etiketleme gereksinimleri" açıklamalı NTM yer almaktadır. Tabloda en az ürünü kapsayan NTM'lerin ise 1 ürünü kapsayan E316, 5'er ürünü kapsayan B190 ve B220 ile 6 ürünü kapsayan B810'un olduğu görülmektedir. Nijerya'nın dünyadan yaptığı ithalatta 4.948 farklı 8'li GTİP kodlu üründe tarife (gümrük vergisi) dışı engel uyguladığı görülmektedir. Ürünler 6'lı GTİP kod başlıkları altında tekrar birleştirildiğinde ise ürün sayısının 4.330'a düştüğü görülmektedir. Bu 4.948 farklı 8'li GTİP kodlu üründe 24 NTM'nin 40.264 defa 4.330 farklı 6'lı GTİP kodlu üründe ise 12.435 defa yer aldığı görülmektedir.

Tablo 33. Nijerya'nın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünlere Uyguladığı NTM'nin Geçerli Olduğu 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı (2013 yılı)

NTM Kodu	NTM'nin Geçerli Olduğu 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı	NTM Kodu	NTM'nin Geçerli Olduğu 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayısı
A130	571	B220	5
A140	573	B310	868
A150	582	B600	10
A210	582	B700	724
A220	583	B810	6
A310	584	C100	3672
A330	571	E100	971
A410	10	E311	294
A420	580	E316	1
A810	571	E320	39
A840	571	E321	4
B190	5	F720	58
		Toplam	12.435

Kaynak: (UNCTAD, 2020)

Not: MacMap'teki 8'li GTİP kodlu ürünler 6'lı GTİP kodlu ürünlere dönüştürülmüştür.

Tablo 34'de MacMap verilerine göre Nijerya'nın Türkiye'ye karşı uyguladığı NTM'lerin⁶ TİM sınıflamasına göre geçerli olduğu sektör sayıları görülmektedir. Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatta 24 NTM'yi 26 sektörde toplamda 226 defa uyguladığı tespit edilmiştir. En fazla sektörde geçerli olan NTM'ler incelendiğinde Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatta C100 kodlu NTM 25 sektörde, E100 19 sektörde, E311 17 sektörde, B310 15 ve B700 kodlu NTM ise 12 sektörde uyguladığı görülmektedir. En az sektörde geçerli olan NTM'lerin ise 1'er sektör ile B220 ve E316 NTM kodlu tarife dışı engellerde olduğu tespit edilmiştir.

⁶ 2013 yılında belirlenen tarife (gümrük vergisi) dışı engeller.

Tablo 34. Nijerya'nın Türkiye'ye karşı uyguladığı NTM'lerin TİM sınıflamasına göre geçerli olduğu sektör sayısı

NTM Kodu	NTM'nin Geçerli Olduğu Sektör Sayısı	NTM Kodu	NTM'nin Geçerli Olduğu Sektör Sayısı
A130	11	B310	15
A140	11	B600	3
A150	11	B700	12
A210	11	B810	2
A220	11	C100	25
A310	11	E100	19
A330	11	E311	17
A410	3	E316	1
A420	11	E320	6
A810	11	E321	2
A840	11	F720	6
B190	4	Toplam	226
B220	1		

Kaynak: (ITC Market Access Map (MacMap), 2020) ve TİM

Tablo 35'da MacMap verilerine göre Nijerya'nın Türkiye'ye karşı TİM sınıflamasına göre sektörlere uyguladığı NTM sayıları görülmektedir. Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatta toplamda 26 sektörde 24 adet NTM'yi toplamda 266 defa uyguladığı tespit edilmiştir. En fazla NTM'ye sahip sektörler incelendiğinde Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatta "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe 19 NTM'nin, "Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri" ile "Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri" sektörlerinde 18 NTM'nin, "Meyve Sebze Mamulleri" sektöründe 17 NTM'yi uyguladığı görülmektedir. Nijerya'nın Türkiye'ye karşı TİM sınıflamasına göre sektörlere uyguladığı en az NTM ise ikişer NTM ile "Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri", "Madencilik Ürünleri", "Mücevher" ile "Süs Bitkileri ve Mamulleri" sektörlerinde görülmektedir.

Tablo 35. Nijerya'nın Türkiye'ye karşı TİM sınıflamasına göre sektörlere uyguladığı NTM sayıları

Sıra	TİM sınıflamasına göre sektör	Sektördeki NTM sayısı	Sıra	TİM sınıflamasına göre sektör	Sektördeki NTM sayısı
1	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	19	15	Otomotiv Endüstrisi	5
2	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	18	16	Gemi ve Yat	4
3	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	18	17	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	4
4	Meyve Sebze Mamulleri	17	18	Demir ve Demir Dışı Metaller	3
5	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	15	19	Deri ve Deri Mamulleri	3
6	Kuru Meyve ve Mamulleri	12	20	Halı	3
7	Tütün	12	21	Tekstil ve Hammaddeleri	3
8	Fındık ve Mamulleri	11	22	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	2
9	Yaş Meyve ve Sebze	11	23	Madencilik Ürünleri	2
10	Zeytin ve Zeytinyağı	11	24	Mücevher	2
11	Elektrik Elektronik	7	25	Süs Bitkileri ve Mam.	2
12	İklimlendirme Sanayii	6	26	Çelik	1
13	Savunma ve Havacılık Sanayii	6		Diğer Sanayi Ürünleri	3
14	Makine ve Aksamları	5		TİM sektör sınıflaması dışı	21
				Toplam	226

Kaynak: (International Trade Centre, MacMap, 2019) ve TİM

UNCTAD, tarifelerden farklı olarak 16 adet tarife dışı engel tanımlamıştır. Nijerya ise bu 16 tarife dışı engelden 6'sını Türkiye'ye karşı kullanmaktadır.

Nijerya'nın aralarında Türkiye'nin de olduğu bütün ülkelere genel uyguladığı tarife dışı engel başlığı altında toplamda 97 adet tarife dışı engel bulunmaktadır.

Tablo 36'de Nijerya'nın aralarında Türkiye'nin de olduğu bütün ülkelere genel uyguladığı 97 adet tarife dışı engelin engel türüne göre dağılımı görülmektedir. Nijerya 2019 yılında Türkiye'den yaptığı ithalatta 51 adet "A-Sıhhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri", 26 adet "B-Ticarette teknik engeller (TBT'ler)", 1 adet "C-Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler", 15 adet "E-Ruhsatlar, kotalar, yasaklar ve diğer miktar kontrol önlemleri", 1 adet "F-Fiyat kontrol önlemleri: Ücretler, vergiler ve benzer diğer tarife önlemleri" ile 3 adet "P-İhracatla ilgili önlemler" tarife dışı engel (NTM) uygulamıştır (UNCTAD, 2020).

Tablo 36. Nijerya'nın Türkiye'ye Uyguladığı 97 Tarife Dışı Engelin Adetsel Dağılımı

Tarife Dışı Engel Kodu	Tarife Dışı Engel Açıklaması	Türkiye Dahil Bütün Ülkeler	Türkiye (bilateral)
A	Sihhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri	51	
B	Ticarette teknik engeller (TBT'ler)	26	
C	Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler	1	
D	Şarta Bağlı "Koşullu" Ticaret Koruyucu Önlemler		
E	Ruhsatlar, kotalar, yasaklar ve diğer miktar kontrol önlemleri	15	
F	Fiyat kontrol önlemleri: Ücretler, vergiler ve benzer diğer tarife önlemleri	1	
G	Finans önlemleri		
H	Rekabet karşıtı önlemler		
I	Ticarete bağlı yatırım önlemleri		
J	Dağıtım kısıtlamaları		
K	Satış sonrası hizmetlerde kısıtlama		
L	Sübvansiyonlar (P700 kapsamındaki ihracat sübvansiyonları hariç)		
M	Devlet tedarik kısıtlamaları		
N	Fikri mülkiyet		
O	Menşe kuralları		
P	İhracatla ilgili önlemler	3	
	Diğer önlemler		
	Toplam	97	

Kaynak: (UNCTAD, 2020)

Sonuç ve öneriler

Afrika kıtasının ülkelerinden biri olan Nijerya aynı zamanda Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu (Economic Community of West African States, ECOWAS) ile 2019 yılında imzaladığı Afrika Kıta Serbest Ticaret Bölgesi (African Continental Free Trade Area, AfCFTA)'nin 54 üyesinden birisidir.

Nijerya'nın kişi başına düşen milli geliri 2018 yılında 2.032 dolar iken 2024 yılında ise KBDMG'nin 3.346 dolara yükselmesi beklenmektedir. 2019-2024 yılları arasında KBDMG'nin her yıl artış yaşayacağı öngörülmektedir. 2023 yılında Nijerya'nın Kişi Başına Düşen GSYH'sinin 3.000 doları ilk kez aşacağı görülmektedir, büyüme oranının ise ortalama %2-2,5 düzeyinde olması beklenmektedir. GSYH'nin ise 2024 yılında 762 milyar dolara yükselmesi beklenmesine rağmen, yine de Nijerya'nın yakın tarihte yüksek gelirli bir ülke haline gelmesi beklenmemektedir. Nijerya yaklaşık 200 milyonluk nüfusu, artan işgücü sayısı (5-64 yaş grubu nüfus), artan genç nüfusu (15-24 yaş grubu nüfus) ve yükselen kişi başına düşen milli gelir ile Türk ihracatçıları için orta gelirli ülkeler arasında dikkat çeken bir pazardır. Söz konusu pazara ihracat yapmak isteyen firmaların Türkiye'den yaptığı ithalatın daha da geliştirilmesi mümkün olan bu pazara yönelik etkili stratejiler geliştirmesine ihtiyaç vardır.

Nijerya'nın faydalanıcı olduğu Ermenistan, Avustralya, Kanada, Avrupa Birliği (AB), Japonya, Kazakistan, Yeni Zelanda, Rusya Federasyonu, İsviçre, Türkiye (1 Ocak 2002'den itibaren) ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin sağlayıcı olduğu tercihli ticaret anlaşmalarının yanı sıra ECOWAS ve Gelişmekte Olan Ülkeler arasında Küresel Ticaret Tercihleri Sistemi (Global System of Trade Preferences among Developing Countries, GSTP) ile yürürlükte olan ve AB ile Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Ortaklık Anlaşması⁷ (Economic Partnership Agreement, EPA) yapılacağı DTÖ'ye duyurulan serbest ticaret anlaşmaları mevcuttur.

Nijerya'nın ithal ettiği ürünlerde 2016 yılında %12,74 oranında ortalama "En Çok Gözetilen Ulus (MFN)" tarifesi uygularken %11,96 oranında ortalama "tercihli tarife" uygulamıştır. Nijerya'nın ortalama "En Çok Gözetilen Ulus (MFN)" tarifesi ile ortalama tercihli tarifelerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Nijerya 2019 yılında dünyadan yaptığı ithalatta 51 adet "A-Sihhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri", 26 adet "B-Ticarette teknik engeller (TBT'ler)", 1 adet "C-Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler", 15 adet "E-Ruhsatlar, kotalar, yasaklar ve diğer miktar kontrol önlemleri", 1 adet "F-Fiyat kontrol önlemleri: Ücretler, vergiler ve benzer diğer tarife önlemleri" ile 3 adet "P-İhracatla ilgili önlemler" tarife dışı engel (NTM) uygulamıştır (UNCTAD, 2020).

Nijerya, 2018 yılında dünyadan 36,5 milyar dolarlık 4.160 ürün, Türkiye'den ise 311 milyon dolarlık 1.009 ürün ithal etmiştir. Nijerya'nın Türkiye'den ithal edebileceği ve Türkiye yerine diğer ülkelerden ithal ettiği 12,5 milyar dolarlık 2.892 ürün daha mevcuttur.

Yapılan RCA analizi sonucunda Nijerya'nın Dünyadan ithal ettiği 4.160 ürün içinde Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu (RCA değeri 1 ve üzerinde olan) 1.220 ürün tespit edilirken 2018 yılında bunların sadece 415'i Nijerya'ya ihraç edilebilmiştir. Toplam ihraç edilen 1.009 üründen geriye kalan 594 ürün ise Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olmayan ürünlerdir.

Sonuç olarak Türkiye'nin Nijerya pazarına satabileceği 805'i Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ürün olmak üzere toplamda 2.892 ürün daha olduğu görülmektedir.

⁷ 30 Haziran 2014'te AB ile 16 Batı Afrika ülkesi (Benin, Burkina Faso, Yeşil Burun Adaları, Fildişi Sahili, Gambia, Gana, Gine, Gine Bissau, Liberya, Mali, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone, Togo ve Moritanya), Economic Community of West African States (ECOWAS) ve the West African Economic and Monetary Union (WAEMU) arasında AB-EPA olacağı duyurulmuştur.

Nijerya, tespit edilen 805 üründe dünyadan 1,9 milyar dolarlık ithalat yaparken bu ülkeye Türk ihracatçılarının satabileceği 2.892 ürünün tamamında ise 12,5 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Türk ihracatçılarının ilk aşamada dünya pazarlarında da rekabet üstünlüğü olan, ancak Nijerya pazarına hiç satamadığı bu 805 ürünü Nijerya pazarına rahatça satabileceği bir sonraki aşamada da kalan 2.087 ürünü ihraç edebileceği toplamda da 2.892 ürünün olduğu açıkça görülmektedir.

Türkiye dünyaya ihraç ettiği 4.729 ürün içerisinde 1.519 üründe uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne (RCA değeri 1 ve üzerinde olan ürün sayısı) sahip iken Nijerya ile ortak ticaretlerine konu olabilecek 3.901 ürün içerisinde de 1.220 üründe rekabet üstünlüğüne sahiptir (2.681 üründe ise RCA değeri 1'in altında olmuştur). Bu da ihracatçılarımızın Nijerya pazarına sattığı 1.009 ürün içinde rekabet üstünlüğüne sahip olduğu toplam 415 ürünün mevcut olduğunu 805 üründe de rekabet üstünlüğüne sahip olmasına rağmen Nijerya pazarına hiç giremediğini göstermektedir. Bir başka ifade ile Nijerya ile ticarete konu olabilecek 3.901 ürün içinde rekabet üstünlüğüne sahip 1.220 ürün bulunurken Nijerya'nın Türkiye'den ithal ettiği 1.009 ürün içinde ise RCA değeri 1'in üstünde olan ürün sayısı 415 olmuş, rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ancak Nijerya pazarına hiç satılmayan 805 ürünün olduğu görülmektedir.

Türk ihracatçıları rekabet üstünlüğüne sahip oldukları 415 üründe dünyaya 54,7 milyar dolarlık ürün satarken bunun 159,2 milyon dolarlık kısmını Nijerya'ya satmışlardır. Tespit edilen 415 üründe dünya genelinde ise toplamda yaklaşık 2,2 trilyon dolarlık ihracat gerçekleştiği görülürken Nijerya, bu ürünlerde dünyadan 3,99 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ürünlerde Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı ithalatın bu ürünlerde dünyadan yaptığı toplam ithalattan %4 pay aldığı görülürken bu oranın Nijerya'nın Türkiye'den yaptığı toplam ithalatın payından (%0,85) oldukça daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu da Türk ihracatçılarının Nijerya pazarına uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olan ürünleri daha çok sunduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Dünya Bankası (The World Bank). (2020). *World Integrated Trade Solution (WITS): The World Bank*. Ocak 2, 2020 tarihinde Dünya Bankası Web sitesi: https://wits.worldbank.org/about_wits.html adresinden alındı
- Dünya Bankası, World Integrated Trade Solution (WITS). (2020). *Summary/Prevalence/Measures/Nigeria Non-Tariff Measure (NTM) Summary: WITS*. Ocak 3, 2020 tarihinde WITS Web Sitesi: <https://wits.worldbank.org/tariff/non-tariff-measures/en/country/NGA#> adresinden alındı
- Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization, WTO). (2012). *Publications: WTO: A Practical Guide to Trade Policy Analysis*. Ocak 2, 2020 tarihinde WTO Web sitesi: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wto_unctad12_e.pdf adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Ocak 2, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Ocak 3, 2019 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Ocak 3, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Ocak 3, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Ocak 4, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre, MacMap. (2020). *Market Analysis Tools: ITC*. Ocak 2, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.macmap.org/> adresinden alındı
- ITC Market Access Map (MacMap). (2019a). *Home > Country analysis > Tariff averages > Tariff Averages result: ITC Market Access Map (MacMap)*. Ekim 31, 2019 tarihinde ITC Market Access Map (MacMap) Web Sitesi: <http://legacy.macmap.org/CountryAnalysis/AverageTariffResult.aspx?country=SCC417%7cKyrgyzstan&bysection=0> adresinden alındı
- ITC Market Access Map (MacMap). (2020). *Download data: ITC Market Access Map (MacMap)*. Ocak 3, 2020 tarihinde ITC Market Access Map (MacMap) Web Sitesi: <https://www.macmap.org/en/download> adresinden alındı
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). *Yurt Dışı Teşkilatı: T.C. Ticaret Bakanlığı*. Ocak 4, 2020 tarihinde T.C. Ticaret Bakanlığı Web Sitesi: <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/afrika/nijerya/genel-bilgiler> adresinden alındı
- Türk Hava Yolları (THY). (2020). *Mali ve Operasyonel Veriler: THY*. Ocak 2, 2020 tarihinde THY Web Sitesi: <https://investor.turkishairlines.com/tr/mali-veriler/ceyreklik-sonuclar> adresinden alındı

- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *Dış Ticaret Sınıflamaları : TÜİK*. Ocak 8, 2020 tarihinde TÜİK Web sitesi:
<https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumListeAction.do?turlId=3&turAdi=%203.%20D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1&guncel=Y> adresinden alındı
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *Dış Ticaret Sınıflamaları : TÜİK*. Ocak 8, 2020 tarihinde TÜİK Web sitesi:
<https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumListeAction.do?turlId=3&turAdi=%203.%20D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1&guncel=Y> adresinden alındı
- Uluslararası Para Fonu (IMF). (2020). *World Economic Outlook Database, October 2019: IMF*. Ocak 2, 2020 tarihinde Uluslararası Para Fonu (IMF) Web sitesi:
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/02/weodata/WEEOct2019all.xls> adresinden alındı
- Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC). (2019, Ekim 23). *Trade Map: ITC, Intracen*. ITC Web Sitesi (Intracen): <https://www.trademap.org> adresinden alındı
- Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC). (2019, Ekim 20). *Trade Map: ITC, Intracen*. ITC Web Sitesi (Intracen): <https://www.trademap.org> adresinden alındı
- Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC). (2020). *Trade Map: ITC, Intracen*. Ocak 8, 2020 tarihinde ITC Web Sitesi (Intracen): <https://www.trademap.org> adresinden alındı
- UN Comtrade Database. (2020). *Trade Statistics:UN Comtrade Database*. Ocak 3, 2020 tarihinde UN Comtrade Database Web sitesi: <https://comtrade.un.org/data/> adresinden alındı
- UNCTAD. (2020). *Trade Analysis Information System (TRAINS): UNCTAD*. Ocak 3, 2020 tarihinde Trade Analysis Information System (TRAINS) - UNCTAD Web Sitesi:
<https://trains.unctad.org/Forms/TableViewDetails.aspx?mode=modify> adresinden alındı
- UNCTAD. (2020). *TRAINS "The global database on Non-Tariff Measures"-UNCTAD*. Ocak 3, 2020 tarihinde UNCTAD Web Sitesi:
<https://trains.unctad.org/Forms/TableView.aspx?mode=modify> adresinden alındı
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2019, Ocak 28). *Data Center: UNCTADSTAT*. UNCTAD Web sitesi:
https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en adresinden alındı